Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КIиранди
28
июнь
1959 шу
№ 52 (2264)
Мах 20 кап.

Российски Федераце промышленносто ханал хьалха кхоачашъяьй ах шера план

Парте XXI-ча съезда исторически решенеш кхоачашъе а ССКП ЦК-а июньски Пленума баха ма боаггIара накъа баха а аьнна, къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаяр бахьан долаш Российски Федераце промышленносто ханал хьалха, 1959 шера 24 июне, кхоачашъяьй валовой продукци яккхара а еча хIамай керттера тайпаех йоагIа а ах шерара план. 1958 шера хьалхарча ах шера хинначул РСФСР промышленни производство 11 процент лакхъеннай.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленума хьакъехьара

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1959 шера 24 июне Йоккхача Кремлевски Двореце хьайийллар ССКП Центральни Комитета Пленум

Укх тайпара повестка дня чIоагIйир Пленумо:

Промышленностеи гIишлошъечеи сихагIа технически прогресс ярах лаьца ССКП XXI-гIча съездо яь решенеш кхоачашъеш партийнии советскии организацеша а халкъа боахама Советаша а даьча балхий хьакъехьа (промышленни балхаши гIишлош хьалъелгеи дIахо йодача хана шердар а, арахецаш йола продукци дикагIа хилийтар а, из хьаярга дIабода махи гIишлош хьалъярга бода махи лохбар а духьа промышленностеи гIишлошъечеи комплексни механизаци юкъеяхьарах, балхашта автоматизаци ярах, поточни линеш балха юкъейоалаярах, къаенна оборудовани, штампаш, инструменташ хувцарах лаьца ССКП XXI-гIча съездо яь решенеш кхоачашъяра даьча балхий хьакъехьа)—Московски (городской), Ленинградски, Сталински, Свердловски, Днепропетровски халкъа боахама советий докладаш; химически промышленность а къаьстта нахаи халкъа боахамаи эшача хIамашта кхоачамбара синтетически материалаши царех кхы хIамаши хьаелга а сихагIа дегIадоаладарах лаьца 1958 шера 7 мая ССКП ЦК Пленума Соцам кхоачашбара хьакъехьа химе гIулакха йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета доклад; дIахо йодача хана текстильни промышленность тоаяра де дезача балхий хьакъехьара доклад.

Iуйранарча заседане ЦК Пленумо ладийгIар Московски (городской) совнархоза председатела нов. К. Д. Петуховс, Ленинградски совнархоза председатела нов. С. А. Афанасьевс, Сталински совнархоза председатела нов. И. И. Дадыка, Свердловски совнархоза председатела нов. С. А. Степановс яьча докладашка.

Сайранарча заседане ладийгIар Днепропетровски совнархоза председатела нов. Н. А. Тихоновси химе гIулакха йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатела нов. В. С. Федоровси яьча докладашка.

ЦК Пленума балха юкъе дакъа лаца аьнна хьийхаб обкомий, крайкомий, союзни республикай Компартей ЦК хьалхара секретараш а, хIаьта иштта промышленностеи, транспортеи, гIишлонийи дешашка хьожаш бола шоллагIа секретараш а, йоккхийча промышленни центрашкарча парте горкомий секретараш, парте Москверчеи Ленинградерчеи райкомий секретараш, йоккхийча промышленни предприятешкарча а гIишлошкарча а парткомий секретараш, моттигашкара кхыбола партийни болхлой; союзни республикай Министрий Советий председателаш, облисполкомий, крайисполкомий, автономни республикай Министрий Советий председателаш, совнархозий председателаш, союзни республикай Министрий Советий Паччахьалкхен Iилма-технически комитетий председателаш, союзни республикай Министрий Советий Госпланий председателаш, профсоюзий хьалхле лелаю болхлой; комсомола хьалхле лелаю болхлой; центральни газетийи журналийи редактораш; йоккхийча предприятейи, транспортеи, гIишлойи кулгалхой; Iилма-тохкама институтий кулгалхой, керттера конструктораши Iилман болхлойи; дикагIа бола болхлой, цIи хезза бола изобретателаши рационализатораши; моттигашкара кхыбола кулгалхой; СССР-а министерствашкареи кхыча центральни ведомствашкареи хьалхле лелаю болхлой; ССКП ЦК аппаратера бехктокхаме болхлой.

ССКП ЦК Пленумо ший болх дIахо бу.

* * *

25 июне ССКП Центральни Комитета Пленум ший болх дIахо беш хилар.

Iуйранарча заседане текстильни промышленность дIахо а дегIайоалаеш де дезача гIулакхех СССР-а Министрий Совета Председатела заместитела, СССР-а Госплана Председатела нов. А. Н. Косыгина яьча докладага ладийгIар ЦК-а Пленумо.

Цул тIехьагIа йийцар промышленностеи строительстввеи сихагIа технически прогресс ярах лаьца ССКП XXI-ча съездо яь решенеш (промышленни производстввеи строительстввеи шерье, продукци дикагIа арахеца, цунга дIабода мах лохбе, хIаьта иштта строительствога дIадодар кIезигде лерхIаш промышленностеи строительстввеи комплексни механизаци юкъейоалаярах, производствона автоматизаци ярах, поточни линеш юкъейоалаярах, къаьнара оборудовани, штампаш, инструменташ хувцарах ССКП XXI-ча съездо яь решенеш кхоачашъеш деча гIулакхех) кхоачашъеш партийнии советскии организацеша а халкъа боахама Советаша а даьча балхий хьакъехьа яь докладаш, химически промышленность чехкагIа лакхъярах, къаьстта синтетически материалий производство дегIайоалаярах, цу материалех бахача наха а халкъа боахама а эша хIамаш хьаярах ССКП ЦК-а Пленумо 1958 шера 7-ча мае баь соцам кхоачашбарах йола доклад, текстильни промышленность дIахо а лакхъеш де дезача гIулакхий хьакъехьа яь доклад.

Iуйранарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: Б. Е. Патона (Украински ССР Iилмай-Академе Е. О. Патона цIерах йолча электросварка института директор), Л. Н. Ефремовс (ССКП Горьковски обкома секретарь), М. А. Собола (Харьковски совнархоза председатель), К. Н. Гришина (ССКП Владимирски обкома секретарь), И. Игамбердыевс (Ташкентски совнархоза председатель), В. В. Щербицке (Украина Компарте ЦК-а секретарь), П. И. Абраскина (Ростовски совнархоза председатель).

Сайранарча заседане къамаьлаш дир новкъосташа: А. И. Хворостухина (ССКП Тульски обкома секретарь), А. М. Тарасовс (Белорусски совнархоза председатель), В. В. Гришина (ВЦСПС-а председатель), Д. А. Кунаевс (Казахски ССР Министрий Совета председатель), Ш. Р. Рашидовс (Узбекистана Компарте ЦК-а секретарь), И. Т. Новиковс (СССР-а электростанцей строительства министр), В. Э. Дымщица (СССР-а Госплана член), Г. М. Орловс (РСФСР-а Госплана председатела заместитель), К. И. Бреховс (Московски) областной совнархоза председатель).

ССКП ЦК-а Пленум ший болх дIахо беш я.

ССКП Центральни Комитета Пленум

24 июне Москве хьайийллар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум.

Пленум хьайийллар ССКП ЦК-а Хьалхарча секретара Н. С. Хрущевс.

Пленуме дувца оттадаьд ССКП XXI-ча съездо промышленностеи строительстввеи технически прогресс сихъярах яь решенеш кхоачашъеш партийнии советскии организацеша а халкъа боахама советаша а беча балхах дола дош, хIаьта иштта химически промышленность чехкагIа дегIайоалаярахи дIахо а текстильни промышленность лакхъеш де дезача гIулакхехи дола дешаш.

ЦаI ах бутт хьалха из Пленум хул аьнна баьча хоамо чIоагIа дог гIоздаьккхар берригача мехкарча наьха. Промышленноста а транспорта а предприятешка, стройкашка, Iилма-тохкама а проектни а организацешка чIоагIа дувца доладелар технологически процессай автоматизацеи механизацеи, производства а строительства а методаш дикагIа тоаяра хьдда дола декхараш. Шоаех пайда ийцача вай халкъа боахам кхы а чехкагIа дегIабоалабергбола керда торонаш гучаяьхай. ВорхI шерара Iалаьмате йоккха программа кхоачашъе къовсам а лоаттабеш, дукхача экономически районий къахьегамхоша керда патриотически дика гIулакхаш дIадоладаьд. Укх деношка мехка масса а миIингера Пленума сийна даьхача къахьегама совгIатех — ах шера йоагIа производственни заданеш ханал хьалха кхоачашъярах дола хоамаш ух.

Пленума заседанеш ю Кремлерча Йоккхача Двореце. Цун балха юкъе дакъа лаца хьийхаб союзни республикай Компартей ЦК-а, парте обкомий, крайкомий, дуккхача горкомий, предприятей парткомий секретараш, советски организацейи совнархозийи хьалхле лелаераш, профсоюзий, комсомола хьалхле лелаю болхлой, предприятей, Iилма-тохкама институтий хьалхле лелаераш, производства новатораш.

Пленуме эггара хьалха доклад еш къамаьл дир Московски городской совнархоза председатела **К. Д. Петуховс.**

Москверча предприятеша халкъа боахам технически Iалашбеш йола дукха тайп-тайпара машинаши прибораши арахец, аьлар нов. Петуховс. ДIадахача шера йизза кхоачашйир кхыча экономически районашта ю еррига кооперированни поставкаш. Химически промышленность дегIайоалаеча хиланза яргйоаца хIамаш дIакхоачийтилга дукхагIча даькъе ханал хьалха чакхдоаккх.

ДIадахача шера совнархоза заводашкеи фабрикашкеи 142 автоматически механизированнии поточни линеш, 1600 совгIа автоматическии ах автоматически станокаш оттаяьй, 3 эзар оборудоване единица модернизаци яьй, дукха подъемно-транспортни устройстваш юкъейоалаяьй. Лоаладаьча металлах нийса хIамаш яра, периодически профиль йола прокат арахецара, металла истечене методаца хIамашта прессовани яра, кхыдараш дара а планаш тIеххоачашъяьй. Цу дерриганеша а лоархIам боллаш аттача баькхар хIамаш хьаеча бу хала болх. Ейгача промышленносте шозза лакхденнад дикагIа йолча технологеца кIадаш кIайделга, балха овсарле 20 процент лакхъеши кога гIирс дикагIа тоабеши йола беззатяжни способ юкъейоалаяьй кога гIирс беча.

Уж хIамаш карагIдаьнна дале а, предприятей балха юкъе хIанз а дукха кхоачамбоацараш а да, аьнна белгалдаьккхар докладчика.

Йолаш йолча торонех бизза пайда ца эцаш хиларах тешал ду цар. Дукхача заводашкеи фабрикашкеи я тIехьайиса технологически процессаш, къаенна оборудовани, штампаш, кхыйола хIамаш. Цар хьаеш йолча хIамай дикал лоха лоаттаю, къахьегам аттача балийтац, материалаш йоаяйт.

ССКП XXI-гIа съезд хинначул тIехьагIа, къахьегама овсарле плановой заданел лоархIам боллаш лакхагIа латт, яхаш белгалдоаккх докладчика. Из дашха доагIа, города Москве предприятейи районийи партийни организацеша йолаш йолча торонех а техника карагIдаьннарех а дикагIа пайда эцара хьакъехьа лоархIам боллаш болх баь хиларца. Предприятей технологически процессашта автоматизацеи механизацеи планаш увттаеча дакъа лоацаш хилар 300 эзар совгIа саг. ЛоархIам болаш йола дукха предложенеш юкъейоалаяьй.

ССКП ЦК-а Пленума еча кийчонца а дуккхача экономически районий къахьегамхоша доладаьча патриотически гIулакхашца а дувзаденна, ССКП XXI-гIа съезд ма хилланге а, 1965 шера хила безача производственни боарамах йола план 1964 шера кхоачашъергйолаш тха предприятеша тIайийца декхараш кхы а керда декхараш тIаэцарца хьалдизар, аьнна белгалдаьккхар нов. Петуховс. 1965 шера йоаккха продукци семилетка контрольни цифрашца оттаяьчул цаI ахазза дукхагIа тIаккхетийта а совнархоза промышленни производства ерригача объема ворхI шерара план ханал хьалха кхоачашъе а лерхI цу декхарех.

ССКП XXI-ча съезда решенеш тIа къаьстта белгалдоахар промышленность технически дикагIа тоаяра наькъаца производство шерьяра декхар, аьлар нов. Петуховс. Цудухьа партийни организацеша коллективай низ тIаберзабаьб машинаши прибораши дукхагIа арахецара. Москве чIоагIа дегIадоаладе лерхI станокаш елга; къаьстта 1965 шера специальни станокаш арахецилга ворхI шерарча планах оттадаьчул 2,1-зза, хIаьта технологически процесса юххерча операцешта эша къаьстта нийса йола станокаш елга 2,3-зза дукхагIа лакхлургда.

Оборудовани хувцарца дувзаденна дола тайп-тайпара дешаш къоастадеш, укх тIеххьарча хана совнархоза болхлоша соцадир, оборудовани боахама болча пайдана лаьрхIа а доацаш, дукхагIа долча даькъе из оборудовани яь дукха ха яларга хьежжа хувцаш дола нийса доаца гIулакх предприятешка этта хилар дийцар дIахо докладчика. Къаенна оборудовани эггара хьалха хувца еза технологически процесса звеношка цу оборудоване линей, цехий, заводий еррига балха овсарле, юхасецаьйой, е хьаеча хIамай дикал цо лохйой.

Цул тIехьагIа нов. Петуховс йоах, 450 автоматически лини арахецарах йола Правительства задани а социалистически декхараш а кхоачашдар — дуккха дешаш кхоачашдарца дувзаденна да. Совнархоза предприятеши конструкторски организацеши хIанз болх беш я юхатоаеш йола автоматически линеш йохкаш. Орджоникидзе цIерахча станкостроительни заводо хьаяьй цхьаьца йолча станокашта эшача цу тайпарча узлашта кхы тIа а эша цу морча линешта эша хьалхара 20 унифицированни узел. Совнархозашта эшшал яь ца Iеш, керда продукци еш эша специальни станокаши автоматически линеши тоаелга шоай низаца чакхдаккха лерхIача машиностроительни заводашта а уж тайпа узлаш елга вIаштIехьа доаккхаргда московски предприятешка. Столица конструктораш типовой автоматически линеш ехкаш болх бе болабеннаб, царна проект оттаяреи уж кийчъяреи ханаш лоац а еш.

Эггара лоархIамерча технологически процессаштеи производстваштеи эша автоматически оборудовани хьаяра паччахьалкхен план оттайича бакъахьа лерхI нов. Петуховс. Эггара лоархIам болашагIа йолча процессашта автоматизаци е йиш хулийтаргьяр цу гIулакхо.

Докладчико цул тIехьагIа электротехнически, радиотехнически, приборостроительни предприятей балха дешаш дувц. Цу доакъошка эггара чIоагIагIа дегIадоаладе лерхI промышленноста дерригача доакъошка комплексни автоматизаци а контроль а яра, технологически процессаш дIа-юха нийсъяра эша хIамаш хьаелга. Къаьстта, процессаш автоматически нийсъяра эша электронни машинаш лоархIам боллаш дукхагIа арахеца декхар оттаду.

Московски городской экономически района предприятеша промышленность технически дикагIа кийчъе эша 7 эзар гаргга тайпа машинаш, оборудовани, прибораш арахец. Совнархоза ворхI шера чухь хIамай керттера моделаш хувца лерхI. Уж моделаш кийчъеш я совнархоза кара йола конструкторски бюрош.

Укх шера арахеца йолаергья керда 700 машин, прибор, кхыйола хIамаш.

Совнархозои цун предприятешеи конструкторски болх дегIабоалабе эша гIулакхаш ду. Нов. Петуховс предложени юкъейоалаю предприятей хьокхамах конструкторий социалистически яхь вIаштIехьа яккха, котбаьннарашта карара-кара тела ЦIе байракхаш а лургйолаш.

ВорхI шера чухь 27 предприяте, хIаьта иштта еза-йоккхача, ейгача, кхачан промышленноста 139 цехе типовой комплексни автоматизации механизации чакхъяккха лерхI. Цу балхо новкъостал дергда тIехьагIа уж тайпа декхараш юхейисача ерригача предприятешка чакхдаха. Дукха хIама де деза Московски партийни организаце Лихачева цIерах йола автозавод технически юха дикагIа тоаеча. Грузовой автомобилаш 70 процент дукхагIа арахецаргья заводо, хIаьта уж еш ду хала балхаш 40 процент кIезиглургда. Цу хана чухь ЗИЛ-а коллектив а конструкторски бюро а керда, дикагIа йола грузовой автомашинаш арахеца декхарийла я.

Технологически процессаш дикагIа вIаштIехьа йоахаши йолаш йола предприятеш тоаеши деча балхашта финансировани яра порядок хийцача а Госбанка соудаех цу морча балхашта финансировани яра кертера форма йича а бакъахьа лерхI докладчика. Боахама болхлой бехктохам лакх а бергба, иждивенчество дIа а йоаккхаргья банка кредито, производственни балха гIулакхаш техническа тоадарах хинна бакъдараш довза декхарийла бергба цо уж. Московски городской совнархоз из гIулакх чIоаггIа дегIадоаладе дага я.

Промышленность технически юха кийчъяра декхараш кхоачаш а деш, совнархозо лерхI предприятешка керттерча даькъе кадраш дIа-юха нийсъярцеи управленчески персонал кIезигъярцеи 140 керда технически конструкторскии отделаш яхка.

Нов. Петуховс иштта дийцар, совнархоза заводийи фабрикайи производственни процессашта механизации автоматизации яра балхаца дувзаденна предприятешта специализаци ярах, материально-технически снабжени вIаштIехьа яккхарах, кхыдолча дешаех.

Вокх докладчика — Ленинградски совнархоза председатель волча **С. А. Афанасьевс** хоам бу, хьалхарча ах шера план экономически района промышленносто ханал хьалхагIа, 23 июне, кхоачашъяь хиларах. Соахка цу ханна хинначунца нийсбича производства боарам итт процент лакхбеннаб.

Докладчика белгалду, парте Владимирски обкомеи Владимирски совнархозеи инициатива хьакъехьа ССКП ЦК баь соцам экономически районерча промышленни предприятей коллективаша чIоаггIа раьза хинна тIаэцар. Къахьегамхой собранешка, ССКП Ленинградски обкома пленуме дийцар, владимирцаша дIадоладаь гIулакх массанахьа а дIадоладара мел эша хьалаши торонаши экономически района промышленностага хилар. ХIанз совнархозо деш дукха балхаш да из гIулакх чакхдаккхара.

ЦК Пленума кийчлуш долча деношка, аьлар нов. Афанасьевс, хIамаш арахецара боарама йола ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа яхь йоаржае, аьнна предложени елар свердловчанаша. Из тIахьехам хьа а ийца, ленинградцаша шоашкара предложени елар — хIамаш хьаяра боарамга диллача яь ца Iеш, къахьегама овсарле лакхъярга

(ДIахододар 2-гIча оагIон тIа).

Совнархоза а республика а промышленносто ах шера план ханал хьалха кхоачашъяьй

Нохч-ГIалгIай совнархоза а республика а промышленни предприятей болхлошеи, инженерашеи, техникашеи, гIулакхерча нахеи ССКП ЦК июньски Пленума сийна социалистически яхье дакъа а лаьца боккха къахьегама толам баьккхаб.

24 июне кхоачашъяьй еррига продукци арахецара а лоархIамегIа йола продукци арахецара а паччахьалкхен план.

Къаьстта доккхий хьокхамаш да Грозненски химически завода коллектива. Хадданза производства технологи эрга а йоахаш, балхашта механизации автоматизации а еш ах шера план ши кIира хьалха кхоачашъяьй химикаша, цунца тIайийца декхар тIеххоачаш а деш. Халкъа боахама эшаш дола дукха синтетически спирт, фенол, ацетон деннад мехка планал тIех.

Яхье хьалха латт ханал дуккха а хьалха ах шера планаш а, социалистически декхараш а кхоачашдаьча «Малгобекнефта», «Горскнефта», «Гудермеснефта», «Правобережное», «Октябрьнефта» нефтепромыслови управленей, мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленноста управлене, мехкдаьтта чакхдоахачеи химическии промышленноста управлене, тарномебельни комбината, Грозненски мебельни фабрика, Грозненски консервни комбината, Ассински консервни завода, иштта дуккхача кхыча предприятей коллективаш а.

Ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра совнархоза предприятешта новкъостал даьд балха юкъе организационно-технически геологически мероприятеш йоалаяро, производства организаци технологи тоаяро балхашта механизации автоматизации яро, иштта болхлойи, инженерийи, техникийи творчески инициативо а, Совнархоза предприятешка духхьал пхе бетта балха юкъейоалаяьй 10 миллион сом кходергдолаш йола новаторий 3000 рационализаторски предложени.

Совнархоза промышленни производства боарам 1958 шера ах шераца нийсбича дуккха а лакхбеннаб. ЧIоагIа дегIаенай 86 процент дукхагIа продукци арахийца йола химически промышленность. Мехкдаьтта 7 процент дукхагIа даьккхад. Планал 2,9 процент лакхъеннай къахьегама овсарал. Продукцега дIабода мах лохбарца пхе бетта 45 миллион сомал тIех рузкъа кходаьд.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленни предприятешта юкъе дикагIа хьокхамаш да №№ 2, 3 йолча барзкъаш тегача фабрикай, Ведениски леспромхоза, горпромкомбината, моттигерча промышленноста кирпишкаш еча завода, столярни изделей завода, мельзавода управлене, весоремзавода, иштта кхыйолча а предприятей коллективай.

Совнархозеи республикаи промышленни предприятей болхлошеи специалисташеи владимирцийи, свердловчанийи, москвичийи, мехка кхыча дикагIа йолча коллективайи патриотически болам хьал а лаьца ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра эша производства керда торонаш лахара болча берригача халкъа болама юкъе дакъа лоац. Вай мехка коммунизм хьалъеча дика дакъа лацара массанахьа а хьинаре къовсам латт.

Ханал 2 шу хьалха—иштта да МагIалбика нефтяникаша тIайийца декхараш

ССКП XXI-ча съезда решенеша дегаш гIоздаьха МагIалбика нефтяникаш берригa советски нах санна къахьегаш ба коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха программа кхоачашъеш. ВорхI шера йолча плано тха коллектива хьалхашка доккха а сий дола а декхар оттаду: **къаьнарча мехкдаьтта даьхача моттигашка дукха мехкдаьтта доаллача керда скважинаш тоха.** Из бахьан долаш дикка дегIадоагIаргда доаккхаш дола мехкдаьтта а газ а.

Уж декхараш кхоачашдеш болхлошеи специалисташеи хьийта къахьан долаш даьха толамаш хьагуш да: **мехкдаьтта а газ а яккхара ах шера план 16-ча июне кхоачашъяьй.** Промыслашка къахьегама овсарле планал совгIа 7,2 процент дегIаенай. Мехкдаьтта хьадаккхарга дIабода мах лохбарца кходаьд 1.800 эзар сом паччахьалкхен ахча.

Парте Центральни Комитета июньски Пленумо дашха оттадаьд дIахо йодача хана промышленносте а строительстве а технически прогресс дегIайоалаярахи ССКП XXI-ча съездо ма оттадарра вай мехка йоккха хими дегIайоалаярахи дIахо а вай дIахьалха мишта гIоргда дувца торонаш гучаяхарахи дола боккхача лоархIамера дешаш.

Свердловски совнархоза къахьегамхоша а вай мехка кхыйолча хьалхле лелаеча коллективаша а даьча кхайкарала жоп луш, МагIалбика нефтяникаша шоай йолаш йола торонаш лархIа а лаьрхIа шоашта хьалхашка декхар оттаду:

бурув тохача кхы капитальни вложенеш тIа ца тохаш ворхI шера йола мехкдаьттеи гази яккхара план пхе шера кхоачашъе, вешта аьлча, 1965-ча шера оттаьча плана нийсса 1963-ча шера мехкдаьтта даккха.

Тхона хов оахош тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара берригa низ тIабахийта безилга а, бурув тохар сихде дезилга а, лоацача хана мехкдаьтта хьадоаккхаргдола моттигаш белгалъяха езилга а, хьалха дIакъайла хиннача скважинашкара мехкдаьтта даккхара шоллагIа метод юкъейоалае езилга а, скважинашка телеуправленеца тIахьожаш болх бар юкъедоаладе дезилга а. **Оаха тхоашта могар дергда из дош сийленца кхоачашдара.**

Декхараш дийца а дийца берригаш раьза а болаш тIайийцад «Малгобекнефта» управлене предприятей актива а, хьалхле лелаерий а собране.

ССКП Центральни Комитета Пленум

(ДIахододар. Долалур хьалхарча оагIон тIа).

диллача а семилетка ялх шера кхоачашъеи цунца арахецаш йолча хIамай технически боарам лакхбеи. Парте Центральни Комитето могайир тха совнархоза къахьегамхой инициатива.

Арахецаш йолча машиний приборийи дикал лакха хилийта езаш бола бехктохкам мехка хьалхашка шоашта тIалаттилга кхетадеш ба ленинградцаш, йоах нов. Афанасьевс. Дукха ха йоаццаш, арахецаш йолча хIамай технически боарам къоастабеш балхаш дир болхлошеи, конструкторашеи, Iилмахошеи. Масса оагIонгахьара тохкам бир пхи эзар совгIача керттерча номенклатурах йолча хIамашта. ХIара машини хIара прибори вай даьхен а доазол дехьарча а техника образецашца вIаши нийс а еш, дикагIа малагIа я хьожар.

ТIеххьарча шерашка вай мехка а доазол дехьа а йовзаш йолча кердача техника дуккха дикагIа йола образецаш Ленинграде хьаяь хилар бакъда. Царех цхьаяраш дерригача дунен тIа могаяь чакхъяьннай. ХIаьта а, тохкам беш хиннарех эзар совгIа йола хIамаш хIанз болча техника боарамга кхоачаш хиланзар. Ялх бIаь хIаманна модернизаци е а хувцаргйола 410 къаьначар метта яраш а йолаш 1.600 керда образец караерзае а лаьрхIад.

Доклада юкъе дикка моттиг дIалаьцар энергомашиностроенерчеи, радиоэлектроникерчеи, приборостроенерчеи машиниийи приборийи технически боарама тохкам бар дувцаш. Докладчика белгалду, паровой турбинаш арахецарга диллача ленинградски промышленность европейски техника боарамга кхаьча хилар, цхьабакъда, США-л кIезига-дукха тIехьа я хIанз а. 300 эзар киловатт низ болаш йола керда Iанара турбинаш хьаяра йола балха проект оттаяь йоалаш а лакхеи тIехлакхен Iанара параметраш а йолаш цхьан агрегатаца 400—500-и 600-и эзар киловатт йола турбинаш хьеш а латт хIанз Ленинграде. Цу тайппара, Iанара турбинай параметрашкеи низагеи диллача США-л тIехьа хилар дIадоаккхаргда.

Газови турбинаш хьаяра а де дезаш доккхий балхаш да. Ленинградски металлически заводо арахийца 12 эзар киловатт низ болаш йола газови турбина доазол дехьарча машиний дикача образецел эшашагIа я хIанз а. Цхьабакъда, хьатIадоагIача шера 25 эзар киловатт низ болаш йола газотурбинни установка арахецаргья Ленинградерча турбинаш еча болхлоша, хIаьта цул тIехьагIа хьаергья ше морг кхы йоаца 100 эзар киловатт низ болаш йола газотурбина.

300 эзар киловатт низ болаш йола генератор хьаяр духьа деш балхаш да. Из араяьлча, цу тайпах йолча даьхен машиностроене, дунен тIарча техниканна юкъе хьалхара моттиг лоацаргья. Доазол дехьарча фирмай дикагIа йолча образецел толашагIа я ленинградцаша арахецаш йола гидравлически турбинаш. Масала, Куйбышевски ГЭС-а лаьрхIа хьаяь поворотно-лопастни турбинаш дунен тIа эггара низ болашагIа я.

Мехка хьаеча чоалхане радиотехнически кхычеи приборех тоъал дуккха яраш ленинградски экономически района хьаеш я. Цхьабакъда, йоах нов. Афанасьевс, оаха тохкам баьча ши эзар приборех 800 гаргга яраш, хIанзарча хана хила еззача тайпара йоацаш лаьрхIай. Уж хувца, е царна модернизаци е план оттаяьй совнархозо. Цхьабакъда, из план кхоачашъяра наькъа тIа тоъал халонаш я. Ший проектно-конструкторски база йоацаш йолча совнархоза радиотехнически приборостроительнии промышленносто керда хIамаш хьаяра йола проекташ хIанз а союзнии республикански лоархIам болаш йолча конструкторски организацешкара хьайию, хIаьта царех цхьаяраш хIанзарча хана хила еззача тайпара а яц. Опытни машинаши прибораши хьадагалацара а хьаяра а берригача мехка цхьа порядок оттае еза, йоах докладчика. Цунах, арахецаргйоацаш соцае еза хIанзарча техника боарамца тарлуш йоаца хIамаш.

Совнархоза предприятешта доккха декхар тIадожадаьд — мехкарча химически заводашта эша дуккха оборудовани укх семилетках Iомае а хьае а. Укх шерара задани ханал хьалха кхоачашъергья, йоах докладчика. Планаш увттаеш йолча организацешкара дех оаха материалашцеи техникацеи тхо Iалашдара дешаш къоастадар. Цунга хьежжа, йоах нов. Афанасьевс, химически промышленноста е аьнна тхона тIайожаяьча оборудоване технически боарамах кIезиг-дукха шеко я тха. Химе гIулакха йолча Паччахьалкхен Комитето из гIулакх къоастаде а технически политиках долча дешашта шийгара доаггIаш дола доал де а деза.

Промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка керттера Iилма-тохкама институташи конструкторски бюроши яхка езаш лоархI докладчика, цхьа стандарташи, цхьа нормаши, цхьа боарамаши лоаттадеш дола балхаш чакхдахара бехктохкам царна тIа а буллаш, царгара бокъо йоацаш керда изделеш хьадагалувцилгеи арахецилгеи ца а могийташ.

ДIахо докладчика йийцар, 20 эзар квадратни метр совгIа йола болх бе моттиг мукъаяккха а цига керда производственни мощносташ яхка а йиш хилийта йола, предприятешта специализации кооперировании ярах йола Ленинградски совнархоза опыт.

ХIанз РОФСР Паччахьалкхен планаца цхьана Ленинградски предприятей балхашта дIахо йодача хана специализаци яра план а дукха метал доаллаш йола продукци кхыча экономически районашка дIаялара план а оттаеш латт. Из лерхIаш йола план чакхъяккхарах 510 миллион сом пайда хургба.

Цхьатарра йола предприятеш вIашагIтохарах йоккха гIойле яьннай.

Экономически районий балхашта кооперировани ярах лаьца ше дувцаш, нов. Афанасьевс аьлар, предприятешта юкъерча бувзамашка хIанззе хьажа а хьалхагIа хиннача министерстваехи ведомстваехи юхедиса царех пайдана доацараш дIадаха а деза.

Комплексни механизации автоматизации е аьнна совнархозо оттаяьча плана тIа, аьлар нов. Афанасьевс, 150-нел кIезигагIа йоацаш механизированни поточни конвейерни линеш Iомае а дIаоттае а лаьрхIад укх шера. Укх семилетках комплексни механизации автоматизации е лаьрхIад 23 предприятенеи, 190 цехаи участканеи.

Докладчика аьлар, мехкарча балхашта сихатIа автоматизации механизации яра, укх семилетках еннача заданел совгIа цхьа миллиард сома маьха тайп-тайпара приборш хьае йиш хургья Ленинградски совнархозага, аьнна.

Дукха теркам тIабахийтар доклада тIа Iилман болхлошеи промышленноста болхлошеи вIаший бувзам дукхагIа болаш къахьегара, совнархоза Iилма-технически балхаш тоадара, йоккхагIа йолча заводашка йоккхий конструкторски бюрош яхкара.

Цунах лаьца массехк масал а доаладир докладчика. Болх беш 140 эзар саг а волаш 375 Iилма-тохкама институташ, конструкторски бюрош, проектни организацеш я Ленинграде. ХIаьта, заводашкара конструкторски бюрош йоацаш совнархозага хьеннараш яц 11 эзар саго болх а беш йола 43 организаци мара. Иштта долча гIулакхаца промышленноста ворхI даькъе соакха оттаяьча 985 керда продукце образецех 90 процент яраш заводской конструкторски организацеша оттаяьй.

Ше доклад яь воаллаш, нов. Афанасьевс аьлар, Ленинградски экономически районерча къахьегамхоша сийленца кхоачащдергда ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъе аьнна шоаш тIаийца социалистически декхараш.

Индустриальни Донбасса доккха сурт хьахьекхар ший доклада тIа Сталински совнархоза председатела **И. И. Дядыка.** Сталински экономически административни района чуйоатIа еза-йоккхача промышленноста йоккхий предприятеш.

1965 ш. производства боарамга ханал хьалха кхачара бола Владимирски, Свердловски, Московски (городской), Горьковски, Днепропетровски, иштта кхыча совнархозий предприятей коллективай патриотически болам дег тIара къоабалбеш хьал а лаьца, керда торонаш гуча а яьха, шоай предприятеш а цу боарамга кхоачае лаьрхIад Донбасса къахьегамхоша. Цар лерхI 1965 шера лоаладе лаьрхIача чона, болата, проката, баккха лаьрхIача кIора боарамга 1963 шера кхача. Болх беш йола химически предприятеш семилетка тIеххьарча шерарча производственни боарамга кхоачаргья 1964 шера, цемент арахецара боарамга—1962 шера и. кх. дI.

Мишта кхоачаш а ду дIахо мишта кхоачаш а дергда экономически района хьалхашка латта декхараш?

КIора промышленносте тIеххьарча шерашка шахташ дIахо техникаца кийчъеш, механизации автоматизации еш доккхий балхаш даьд. КIор хьабаккхара а, из железнодорожни вагонашка тIаботтара а балхашта механизаци яь яьннай, хьабаькхха кIор лавашка дIаоттабара ахахел совгIа а шахта чура кIори породеи тIадоттара 72 процент а механизаци яьй. 67 шахте льттан тIа вагонеткаш дIатеттара а, уж хувцара а механизации автоматизации яь яьннай.

Кхы а аттача даха йиш йолаш да кIор боаккхача шахташкара балхаш. Из кхоачащдара новкъостал дергда йоккха къахьегама овсарал йолча кIор боаккхача комбайнех а, кхыча машинех а, механизмех а бизза пайда эцаргболаш кIор боаккхача деча балхашта комплексни механизаци яро.

Экономически района кIора промышленносте семилетках 33,7 процент лакхъе лаьрхIад къахьегама овсарал, из 1952—1958 шерашка лакхъенначул 3,7-зза тIех я. Цунна лаьрхIа дукха гIулакхаш да совнархозо кхоачашдаь а, кхоачащеш а. Цо лерхI 35 болх беш йола шахта эргаяккха, 20 шахте комплексни механизацеи автоматизацеи проекташ оттаеш я. Уж балхаш де долаьд Пролетарски-глубоки яхача шахте, семилетках экономически района 103 шахте дергдолаш а да.

Цикличени графиках болх беш я ерригача лаваех 82 процент. Прерывни кIирах болх беш 65 процент шахташ я.

Из экономически оагIонгахьара чIоагIа пайдана да. ХIанз дIадолаьд кIореи породеи, гидродобычеи, гидротранспортировкеи дегIадоаладара балхаш. Уж гIулакхаш пайдана хилара тешал ду укх масало. «Орджоникидзеуголь» треста № 4 йолча шахта тохкама гидроучастке хьалхара технологи йолча ханарчул кхозза дукхагIа кIор боаккх, 2,5-зза лакхъеннай къахьегама овсарал, 3-зза гаргга кIезигагIа йов хьу, 35—40 процент лохбеннаб боаккхача кIорага дIабода мах. ВорхI шера плано лерхI гидродобычеи гидротранспортировкеи шерра кIор боаккхача юкъедоаладе. Цу гIулакха болх беш йола шахта эргаяккха а, керда 7 гидрошахта е а лаьрхIад.

Экономически районе ворхI шера болх бе йолаяла еза 28 керда шахта. Нормативаша оттаяьча ханашка уж яь яхара а, балхий мах лохбара 1959—1960 шерашка шахташка льтта тIа Iочу а кIалгIолла дIа а хьагIараш яхара балхашта комплексни механизаци яь йистеяккха а лаьрхIад.

КIора промышленность дIахо дегIайоалаяра, хала балхаш кIезигагIа хилийтара къахьегама овсарал лакхъяра, шахтерий балхаш аттача дахара йоккха программа цIаькхаза а белгал а яьккха цхьан донецки совнархозий из кхоачашъе низ кхоачаргбац, аьлар нов. Дядыка. Цо белгалдоах СССР а, УССР а Госпланашеи Iилмай Академешеи, мехка кхыча совнархозашеи дикка новкъостал данза дарг ца хилар.

ТIеххьарча шерашка дукха балхаш кхоачащдаьд металлурге а. Цо торо хилийтай производство дегIайоалае а, технико-экономически хьокхамаш дикагIа хилийта а. Масала, производственни процессашта механизации автоматизации яра 500 мероприяти кхоачашъяьй.

«Азовсталь» яхача завода болхлоша Iилма-тохкамеи, проектнии, дешареи институташца, конструкторски бюроца барта а болаш доменни пишкашкарча чоалханерча процессашта кулгалдергдолаш комплексни автоматизаци е болабеннаб. Заводеш латтача пишка доменни процессашта шийна юкъе лоархIамаш деш йола универсальни машин а йолаш комплексни автоматизаци яра генеральни схема оттаяьй. Цу тайпара устройстваш дунен тIа хинна а яц е хIанз йолаш а яц. Уккхаза автоматаша доменни процессага хьожача 78 факторий хьокхамий дикал а, дукхал а лоархIаргда. Установка болх бе йолаялийта лерхI 1960 шера.

Сталински металлургически заводе хьалъяьйоалаш латт дунен тIа эггара йоккхагIа йола хадданза лоаладаь болат чудувтта установка. Укх шера йистедаргда Ильича цIерахчеи, «Азовстальи», Макеевскии, Сталинскии, Енакиевскии металлургически заводашка доменни производствона газификаци яра балхаш. Ер шу йистедоалаш «Азовсталь» яхача заводе, Советски Союзе эггара хьалха, шерра дIадоладе лаьрхIад мартенашка лоаладе дIалуш дола чон паркислородни смесаца хьалххе а ковшаш чу кийчделга. Кхоачаще аргIа тIакхаьчай кислородаца обогащени яь дутье балха юкъе йоалаелга, криворожски аьшка рудашта кIоаргга обогащени елга, донецки коксацара саьнгал кIезигделга, иштта кхы дола гIулакхаш а.

Ший къамаьла доккхагIа дола дакъа оборудованена модернизаци, экономически района химическии коксохимически предприятешка производственни процессашта механизации автоматизации яра дешашта хетадир нов. Дядыка. ХIанз совнархоза химически заводашка ворхI шера плано лерхIачул дукхагIа химически продукци арахеца торо хургйолаш предложенеш оттаяьй.

Дукха лоархIамера декхараш латт машиностроителашта хьалхашка а. Укх семилетках уж декхарийла ба 1,7-зза дукхагIа продукци арахеца, 68 процент къахьегама овсарал лакхъе, арахецача продукцега дIабода мах 10 процент лохбе, йоккха къахьегама овсарал йола керда машинаш хьае. Арахецаш йола продукци дукккхача тайпаех латташ хиларах автоматически поточнии линеш яхкара, къаьст-къаьстача участкашта комплексни механизаци яра торонаш шоай хоадам болаш я Сталински машиностроительни заводашка. ХIаьта а хьинаре къахьег машиностроителаша технологически процесс кердайоаккхаш. Йоккха терко ю цар заводашта специализаци яра. Еш латт оатхалаштеи узлаштеи нормализаци а унификаци а.

ХIанз совнархоза заводашка болх беш 88 поточнии 5 автоматически линеш я. 102 автоматически полуавтоматически 280 механизированни поточни линеш хилийта лерхI семилетках.

Докладчика дувц литейни производства, кузнечно-прессови цехий балхаш дIахо тоадара, оборудовани эргаяккхара а къаеннар хувцара а предприятешта кооперативни хьисапе дикагIа материалаш лоаттаяра дешаш.

Предприятей коллективаша шоай балха толамаш дебаду. Докладчика ССКП Центральни Комитета дош делар Сталински областа къахьегамхоша партеси правительствоси шоашта хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдергхиларах.

Iийрийна заседани йистейоаллаш доклад йир Свердловски совнархоза председатела нов. **С. А. Степановс.** Цо дийцар валовой продукци арахецара хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачаш а яь ССКП Центральни Комитета Пленума накъа баьхкача Урала къахьегамхой творчески хьинар чIоагIа айдаларах. Промышленни предприятейи стройкайи коллективаша шоашта декхараш тIаийцад — шерра керда техника балха юкъе йоалаярцеи къахьегама овсарал лакхъярцеи производство дегIайоалаяра семилетка плана задани цхьа шу хьалха кхоачашъе, аьнна. БIаьш эзараш болча болхлошеи, инженерно-технически болхлошеи, гIулакхерабарашеи дош деннад парте Центральни Комитета, уральцаша XXI съезда исторически решенеш кхоачашъяра шоай низи хьинари кходергдац аьнна.

Докладчика белгалдир. Российски Федераце Iаьржеи, бесаш долеи металлаш дахара а еза-йоккха машинаш арахецара а хьалхле хIанз а Урало лелаеш хилар. Из дукхагIа долча даькъе Свердловски экономически района промышленноста доагIаш да. Уккхаза тIеххьарча шин шера цул хьалха дIадахача шин шера 13 процент мара лакх ца деннача валовой продукци арахецилга 20 процент лакхденнад.

Нов. Степановс дувц керттера декхар кхоачащдарах — доменнии мартеновскии пишкех дукхагIа пайда эцарах. ХIанз предприятей коллективаша доменни пишкех пайда эцара коэффициент 0,735-га кхоачаяьй, хIаьта мартеновски пишка цхьа квадратни метр кIийлен тIара хьаьаца болат 8,05 тоннага а кхоач.

Горнякашеи доменщикашеи шоай керттера декхар лоархI, руда дикагIа цIендара чотах а лоама балхашта механизации, агломирационни фабрикашта автоматизации доменни пишкашта модернизации ярца а металлургически бедал дIахо тоаелга. Цо торо хулийтаргья гаргарча хана дукха хIама дIа ца додаш чон арахецилга 10—15 процент лакхде.

ТIеххьарча хана болат лоаладелга технически тоадара боккха болх баьб. Цу хьакъехьа, докладчика белгалдеча тайпара, къаьстта теркал е езаш я мехкарча хьалха латтача предприятей юккъерча хьокхамашца нийсдича дикагIа хьокхамаш даьха йолча Нижне-Тагильски комбината опыт.

Оаха цика кхетаду, йоах нов. Степановс, доменни болат лоаладареи производстве деррига а даь даьнна ца хилар, пайда ца эцаш йоккхий резерваш тха хилар. Кхоачамбоацараш дIадаха, хадданза болат доаккхилга юкъе доаладе кийчо е болх беш, производствона комплексни механизации автоматизации яра мероприятеш кхоачашъеш ба металлургаш.

Докладчика хиланза даргдоацаш лерхI СССР-ен РСФСР-ен Госпланаша уральски къаьна металлургически заводаш эргаяьха тоаярах йола предложени сихагIа къоастаелга.

Нов. Степановс дIахо дийцар экономически района промышленноста керттерча цхьан даькъах — цветной металлургех. Цо белгалдир лоама производстве шерра автоматизации механизации яра инициатор хиннар Дягтерски цIаста доаккхача рудника коллектив йолга. бакъда хIанз а кхыча предприятешка мела дIа-юха йоаржаю цун опыт. Цветной металлурге технически прогресса керттера лостам — бедалах пайда эцара комплексность лакхъелга да. Болх беш йолча агрегаташца цIаста доаккхилга лакхдара болх беш я заводий коллективаш. Районерча цветной металлурге ворхI шерарча планахи декхарехи лаьрхIачул цIасти алюминии доаккхилга дикка дукхагIа лакхде йиш хургья.

Химически промышленноста дешаех дувцаш, докладчика аьлар, экономически районерча цун предприятеша продукци арахецилга дикка лакхдаьд. Къаьстта дегIадоагIа пластически массаш арахецилга. Бакъда, района промышленноста цу даькъе дукха я пайда ца эцаш торонаш. ХIанз заводашка кийч а яь караерзаеш латт автоматизаци е а продукци арахецилга сихха лакхде а торо хулийтарг йола непрерывни процессаш.

Свердловски экономически района предприятеш, йоах н. Степановс, арахец еза-йоккха блюмингаш; шийлача прокатка йидкъа листаш йола станаш, низ болаш гIа боахаш йола экскаватораш, тIо охьаш йола машинаш, йоккхий химически машинаш, силовой ртутни выпрямителаш, высоковольтни фецеи даьттацеи лелаю выключателаш, мухь кхухьа вагонаш, кхы дуккха машинаши оборудованеши. Парте областной организацеси халкъа боахама Советои дикка кхетаду мехкарча еза-йоккхача промышленноста керттера доакъош кердегIа йолча оборудованеца Iалашъяра гIулакхах шоашта тIадилла доккхеи бехктокхамеи декхар. Районерча заводаша арахеца дукхагIа йола машинаши оборудованеши, хIанзарча технически гозалца яь я. Уралмашзавода прокатни станаши, гIа боахаш йола экскаватораши, низ бола насосаши шоай конструкцех дикагIа ярел эшашагI яц.

Цунца цхьан ала дезаш да, йоах дIахо докладчика, оаха хIанз а цхьа йола машинаш, вай даьхен а доазол дехьарча а дикагIа йолча машинел шоай технико-экономически хьокхамашта эсалагIа арахецилга. Цун цхьа бахьан — экспериментальнии опытнии цехаш мела хилар да. Лабораторешии опытни цехаши паччахьалкхено уж хьалъе хьахецача ахчан чотах яь ца Iеш, совнархозашка йолаш йолча планел тIех баьча пайдах а уж хьалъе совнархозашта бокъо ядара деша уйла йича а бакъахьа хургьяр.

Укх ворхI шера чухь 1200-нел совгIа лакха къахьегама овсарал йола машинаши, прибораши, аппараташи е езаш ба машиностроителаш. ЙоккхагIа йолча машиностроительни заводашка институташ вIашагIйохкаро техника дегIаяр сихдергда. Цу заводех-институтех промышленноста керттерча доакъой научно-технически базаш хургья, дикагIа долча тайпара инженерийи Iилмахойи творчески къахьегама болхлой уйлаша гучадаьхараш а вIашагIхеташ.

Парте XXI-ча съезда указанеш сихагIа кхоачашъяра совнархоза экономически совето предприятей, стройкай, институтий предложенешка хьежжа производства процессашта автоматизации механизации яра ворхI шера план оттаяьй. Къаьстта терко тIаяхийтай цу плана тIа заготовительни цехашта механизаци яра. ЧIоагIа лоархIам болаш да машиностроенена планировании, промышленни предприятешта специализаци елга.

Парте XXI съезда исторически решенеш кхоачаш а еш Свердловски областа предприятейи стройкайи коллективаш производства чухьарча резерваех дикагIа пайда эцара цхьайолча йовзаш йолча предложеней инициатораш хиннаб. ДIахо техника дегIайоалаяра, паччахьалкхен заданеш тIеххкхоачашъяра лелабеча къовсаме дуккхача наьха яхь яржаш латт, дегIадоагIа цар къахьегама хьинари творчески инициативеи.

Доклад йистейоаллаш нов. Степановс аьлар, ССКП Центральни Комитета Пленума решенеша технически прогресс кхоачашъяра кердача программаца Iалашъергья партийни организацеши деррига советски халкъи, хIаьта ханал хьалха ворхI шера план кхоачашъяра тIаийца декхараш кхоачаде предприятей еррига коллективаш оарцагIа а йоах.

24 июне ССКП ЦК Пленума сайрийнара заседани Днепропетровски совнархоза председатела **Н. А. Тихоновс** яьча докладаца йоалаелар.

Днепропетровски экономически район, йоах докладчика, чIоагIа дегIаена Iаьржача металлургени лоама промышленностеи индустриальни район я. Мехка боккха лоархIам болаш я из чони, болати, прокати, аьшкеи, марганцевии рудаш дахара. ДегIаенай иштта машиностроени а.

Промышленностаи строительствонеи хьалхле лелаелга эргадаьккхачул тIехьагIа дIаяхача хана дикка тоаденнад Iилман болхлой предприятешкарчеи стройкашкарчеи болхлошцара творчески бувзамаш. Iилманхошца цхьан кхоачащдаь цхьадола лоархIамера Iаьржача металлургени, горнорудни промышленностеи, машиностроенени декхараш.

ТIеххьара шераш белгалде деза заводашка, шахташка, стройкашка керда техника дика а йовзаш, промышленноста хьалхашка оттадаь эггара чоалханера декхараш кхоачашде а могаргдола дика кадраш хьалкхийна хилар. Техника дегIайоалаяра дикка болх баьб рационализаторашеи изобретателашеи. Духхьал дIадахача шера 50 эзар гаргга предложени еннай цар, царех 30 эзар балха юкъе йоалаярах шера 175 миллион сом кхоа даьд. Цу дерригане торо хилийтар укх шера биъ бетта совнархоза предприятешка цхьан болхлочо дер пхи процент совгIа лакхде. Совнархоза промышленносто валовой продукци арахецара пхе бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Докладчика белгалдоах, шоай дикка дукхагIа балхаш де йиш хилар, натахьа санна цхьайолча предприятеша шоай заданеш кхоачашъяь яларе. Кхьметтел дика болх беча заводашка а нийслора оборудованех во пайда эцаш моттигаш.

Доклада йоккха раздел керда техникеи, хьалха латта технологии лоама балхаштеи металлургенеи юкъе йоалаяра хетаяь я. Масала, Криворожски бассейна горнякаш лаьттан кIалхарча балхашта цу тайппарча США-ча рудникашка долчул шозза гаргга лакхагIа хьокхамаш долаш ба. Дунен практике цхьан-шин горизонтех мара болх ца беча метте укхаза кхаь горизонте а, хIаьта цхьайолча хана йиъ горизонте болх бу.

Горнорудни промышленноста техника лакхъялара лоархIам болаш хиннад предприятеш техникаца Iалашъелга лакхдалар. ТIеххьарча шерашка шахташка йоккха балха овсарал луш йола керда машинаши механизмаши кхаьчай. Цо торо хилийтар 1956 шерaца нийсдича горизонтальни балхашта шоззеи, шахтни стволашка кхоззеи балха сухал лакхбе.

ХIанз предприятеш Iилма-тохкамеи проектно - конструкторски институташца цхьан аьшкарудниi марганцевии шахташ техникаца Iалашъелга лакхдара болх беш я. Серийни арахеца кийчъяьй дукхагIа пайда луш йола бурув тоха машинаш, хIаьта 5—6-зза къахьегама овсарле лакхъеш йола цIераца бурув детта керда станок а яьй. Порода дIаяхьара ха шозза-кхозза кIезигъе торо хулийтаргйола низ бола погрузочни машинаш вIашагIйохкаш латт. Карьерашка низ бола экскаватораш, хIаьта иштта шахташка, лаьтта оахкача, транспорте хадданза болх беш йолча оборудоване керда комплекс лелае баьннаб.

Дикка кхаъ болаш да, йоах докладчика, Криворожски бассейне кхоачашъяь йола перфораторни жIовнашца рудникашка болх бара гарантийни система йолаяр. Цу системаца перфоратораш арахецара керттера лоархIаш йолча «Коммунист» яхача заводо диззача шера царга хадданза болх байта гаранти лу. Цу опытах дика пайда а баьннаб, хIаьта хIанз из лелаелга шерлуш а латт.

Горнорудни промышленносте автомобильни транспорт дукхагIа юкъе мел оз пайда дукхагIа хургба, йоах нов. Тихоновс.

ДIахо белгалду докладчика, ший къаьстта дакъа а лоархIалуш йола горнорудни машиностроени хIанз йилланза ярг ца хилар.

Металлургически промышленносте эргаяьха тоаяь лоархIамегIа йола машинаш а йийца, нов. Тихоновс белгалду, болат лоаладеча а доменни пишкашта а Iалама газ лелаелга боккха лоархIам болаш хилар. Масала, Петровске цIерахча заводе доменни пишкаша беча балха юкъе Iалама газ йихьача, алхха кокс яха кIор кIезигбарца 11 миллион сом гаргга ахча кходергда укх шера. Къаьстта теркам тIабахийта безаш я Дзержинске цIерахча заводерча цхьан доменни пишка балха опыт. Кислород доалла фо деттарца тар а еш йоагаю цига Iалама газ.

Цо кхы а дукхагIа йиш хулийт кокс кIезигагIа боагабе а пишко беча балха овсарал дикка лакхъе а. Цунца дувзаденна йоккхий кислородни установкаш хьайинза яргьяц, йоах докладчика.

Цу тайппара дика хиларца белгалъю доклада тIа конверторни цехий балха опыт а. Цига хьадаь болат дикалга диллача мартеновскичул вогIа дац. Конверторни цехаш мартеновскичарел дуккха а дарегIа я хьалъеш. ХIаьта уж хьалъеш дIадодаш дола ахча цхьан тоннана лаьрхIача 35 процент кIезигагIа да.

Дукккхача металлургически заводашкара оборудовани чIоагIа тишъенна хилар белгал а даь, докладчика хоам бу, из оборудовани хувцара а цунна модернизаци яра а де дезача балхий программа оттаяь хиларах. Даьча лоархIамаша хьахьокх, цхьа тонн чон дукхагIа даккхарга дIадода ахча керда доменни пишк хьаеш додачул къаьна пишк тоаийча 40 процент кIезигагIа додаш хилар.

Балхашта сихагIа комплексни механизации автоматизации яра новкъадар фуд?

Цу хаттара жоп луш, докладчика йоах, новкъа да, автоматизаци яра эшаш йола прибораши средстваши лоаттаеш йолча машиностроительни заводашкарча технологически проектни институтийи конструкторски бюройи низ ца кхоачаш хилар, оттаяь схемаш миштай хьажара йола цар экспериментальни база эсала хилар. Цу тайппара вIаши юкъе барт бац автоматизаци еш йолча дукккхача организацей. Iаьржача металлургенеи руда доаккхаш деча лоамаш царча балхаштеи автоматизаци еш 22 организаци я Днепропетровски экономически районе. Ерригаш а кIезига низ болаши, йоккха экспериментальни база йоацаши, цу тIа а тайп-тайпарча ведомствай кара йолаши я уж. Кагийча организацешта меттел комплексни механизацеи автоматизацеи декхараш кхоачашдулургдолаш йола духхьал цу гIулакха лаьрхIа йоккхий тресташ яхка езар. Духхьал механизацена эшаш йола хIамаш хьаергйола заводаш яхка а еза.

Йоккха моттиг дIалаьцар доклада тIа тIехь-тIехьа дукхагIа прогрессивни балха метолашца хьалъеш йолча капитальни гIишлонех долча дешаша. Цо йиш хилийтар вай мехка йоккхагIа йола «Комсомольская» яха «Криворожьсталь» яхача заводера доменни пишк бархI бетта хьалъяь яккха, нормах йола ха 10 бутт боллашехьа а.

Нов. Тихоновс йоах, ССКП ЦК Пленума йоагIача тайпара накъа яха кийчлуш, горнорудни металлургически промышленноста предприятей коллективаша, бокъонца шоай балхаш тIарча тороний чот а яь, планах семилетка чакхйоаллаш даккха лаьрхIа руда, хьаде лаьрхIа чон, болат, прокат, турбаш, кокс, кхы совнагIа капитальни вложенеш ца йохийташ, оттаяьча ханал ши шу хьалхагIа даккха лаьрхIад. ССКП ЦК-а могайир днепропетровций патриотически инициатива. Экономически района къахьегамхоша сийленца кхоачашдергда шоай социалистически декхар.

ССКП ЦК-а майски Пленума а парте XXI-ча съезда а решенеш даьй мехкара химически промышленность дегIайоалаяра юхь а хинна дIаэттар, аьлар ше доклад е волалуш СССР-а Министрий Совета химе Паччахьалкхен комитета председатела **В. С. Федоровс.**

Докладчика белгалдаьккхар, уж решенеш кхоачашъеш 1958 шера химически промышленноста валовой продукци арахецара план 104 процент кхоачашъяь хилар, 1957 шера хиннарчул 13 процент дукхагIа продукци ара а хецаш. Укх шера ерригача экономически районашка химически продукци арахецара план кхоачашъю, 5 бетта арахийца продукци соахка цу хана хиннарчул 11 процент дукхагIа а йолаш. ЛоархIам болаш лакхденнад пластически масса, синтетически кIувнаш, синтетически этилови спирт, автомобильни покрышкаш, синтетически хьаьна кислоташ, хIама юла средстваш санна йола продукци арахецилга.

Творчески инициатива лакхъяларца, къахьегама хьинар чIоагIа айдаларца жоп делар химически промышленноста предприятей болхлоша партеи правительстваи химически промышленность дегIайоалае а из вай ханарча оборудованеца Iалашъе а еча йоакхонна. Заводашка, проектнии тохкамеи институташка химически продукци лоархIам болаш дукхагIа арахеца а дукккхача предприятешка пластически масса, химически хьоаса, синтетически каучук, минеральни удобренеш, кхыйола продукци контрольни цифраш тIа оттаяьчул дукхагIа арахецаргйолаш 1,5—2 шу хьалхагIа мощносташ тIакхетийта а торо лу предложенеш оттаяьй.

Доклада тIа йоах, дIадахача шера химически предприятеш хьалъелга а уж эргайоахаш тоаелга а лоархIам болаш лакхденнад. Цу хьакъехьа доккхий толамаш даьхад Украина партийни, советски, боахама организацеша. Шенхаштта теркам тIабохийт тульски партийни организацеи совнархозои химически промышленноста предприятеш хьалъяра. Пхе бетта йоагIа капитальни балхий план 101 процент кхоачашъелга вIаштIехьа даьккхад цар. ЛоархIам боллаш лакхденнад Горьковски, Татарски, Мурмански, Омски, кхыйолча а экономически районий стройкашка ду балхаш. Из бахьан долаш май бетта йоагIа план 102 процент кхоачашъяьй. Химически предприятеш хьалъеча дика дакъа лоац ленински комсомола. Ударни комсомольски аьнна дIакхайкаяь йола химически промышленноста кертера объекташ хьалъеча итташ эзараш кагий нах а мехкарий а бахкийтаб цо.

Химически оборудовани дукхагIа арахец машиностроительни предприятеша, химически промышленноста Iилма-тохкама а проектни а база шеръяьй. СССР-а Министрий Совета химе Паччахьалкхен комитета системе а СССР Iилмай Академе а гIолла 9 Iилма-тохкама институт а институтий 11 филиал а йиллай. Керда проектни институт а йолаш йолча проектни институтий 14 филиал а йиллай. Керда полимерни материалаш яхара хьакъехьа теоретически поисковии деча тохкама балхашта юкъеэзай 150 гаргга Iилма-тохкама организаци, хIаьта иштта дукха центральни заводской лабораторешi а.

Цунца цхьана аьлар, дIахо докладчика, ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра хьалхарча итогаша тешалду химически предприятеш хьалъечеи, химически оборудовани хьаелга вIашагIдоллачеи проектнии Iилма-тохкамеи учрежденей балхацеи керда мощносташ кхоллара а химически продукци дукхагIа арахецара а балхаш юхатетташ доккхий кхоачамбоацараш хилар.

Цу кхоачамбоацарашта хетадир нов. Федоровс ший доклада доккхагIа дола дакъа, цунца химически предприятеш хьалъяра а, химически продукции, цунна эша оборудовании арахецара а, иштта Iилма-тохкама учрежденей болх а техкар. Химически предприятеш хьалъяра план кхоачашъьяц Кемеровски, Воронежски, Ярославски, Иркутски, Московски (областной), иштта кхыйолча а совнархозаша. Кхоачам хиллал металл, турбаш, аьшка сьрг, арматура, иштта кхыйола строительни материалаш а ца лоаттаяр бахьан долаш хало хьег синтетически каучука, химически хьоасай, синтетически спирта, аммиака промышленноста Башкирски, Алтайски, Куйбышевски, Азербайджански совнархозий стройкаша. Докладчика белгалдаьккхар строительства болх тоабара индустриализацеи механизацеи боарам лакхбанза, строительнии монтажнии балхаш тоаданза, строительни организацей мощносташ шеръянза, иштта кхы дола гIулакхаш а данза даргдоацаш хилар.

Химически машиностроени дегIайоалаеча а кхоачамбоацараш да, из бахьан долаш каст-каста предприятешта къаенна оборудовани тел. Из кхоачамбоацар дIадаккхара а, дIахо техника дегIайоалаяра а парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои соцам баьб 1959 шера мехка 162 машиностроительни заводашка химически промышленноста 1300 тайпара керда оборудовании, приборащи, арматуреи хьае.

ДIахо докладчика белгалдаьккхар ССКП ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра сихха Iилма-тохкама балхаш дегIадоаладар а, иштта химически Iилманнеи техниканнеи керда карагIдаьннарий ларда тIа оттаьча технически документацеца стройкаш Iалашъяр а боккха лоархIам болаш хилар.

ДIахо цо белгалдаьккхар Iилмай учрежденей балхий тематикага хьажанза дарг ца хилар. Iилмай керттера низаш таханарча дийнахь лоархIамегIа долча декхарашка хьежжа дIанийсде деза.

КарагIдаьннар доаржадара а, Iилма тохкамаш дIахо дегIадоаладара а дукха новкъостал ду советскии кхыча социалистически мехкийи Iилмахоша шоай балхаш цхьа барт болаш даро.

Ший доклад йистейоалаш нов. Федоровс белгалдаьккхар советски халкъо ший низ ца кхобеш сихха химически промышленность дегIайоалае а, цун дерригача доакъошка технически прогресс е а шерра къовсам лоаттабеш хилар. Тешам ба, аьлар цо, хIанз цу гIулакхацара дергa кхоачамбоацараш цIендаь дIадоахаргхиларах а, ССКП ЦК майски Пленумои парте XXI съездои оттадаь декхар ханал хьалха кхоачашдергхиларах а.

Цу тIехьа сайрийна хинна заседани йистеьялар.

25 июне Iуйранара заседани йолаелча текстильни промышленность дIахо а дегIайоалае де дезача гIулакхех ССКП ЦК-а члений кандидата,

(ДIахододар 3-гIча оагIон тIа).

ССКП ЦК Пленум

(Йистедоалар).

СССР-а Министрий Совета Председатела заместитела, СССР-а Госплана Председатела **А. Н. Косыгина** яьча докладага ладийгIар.

Вай парти укх тIеххьарча шерашка халкъа боахама кертерча дукхача дешашка а хьежар, царех лаьца исторически решенеш тIа а ийцар, йоах нов. Косыгина. ДIахо а текстильни промышленность лакхъяр — ворхI шерара план кхоачашъеш Коммунистически парте хьалхленца советски халкъо беча Iалаьмате боккхача балха органически дакъа а хинна дIаоттаргда.

Вай мехка экономика хIанз чIоагIа лакхлуш латт, йоах докладчика дIахо. Оттаяь планаш толамца кхоачашъю ерригача союзни республикай а совнархозий а промышленносто. Семилетка хьалхарча шера планах лаьрхIа хинначул чехкагIа дегIайоагIа промышленность. ДIадахача шера хьалхарча ах шера хинначул укх шера январь—июнь бетташка 11 процент дукхагIа дегIайоагIаргья промышленность, шера йоагIача заданех 7,7 процент дегIайоалае лаьрхIача. Еза-йоккха индустри массарел тIех дегIайоагIаш хиларои юрта боахам чехкка лакхбаларои халкъа вахара дукха дезаш дола товараш арахеца эшача бедалца, оборудованеца, доагамца, энергеца, материалашца промышленность Iалашъеш дола хьал кийчдир.

Халкъа дукха эша товараш дукхагIа арахецара декхар кхоачашдеча кертера моттиг лоац текстильни промышленносто, йоах нов. Косыгина. Мехка промышленноста ерригача валовой продукцех иттлагIа дакъа дIалоац цун продукце. Ши эзар совгIа йолча тайп-тайпарча текстильни предприятешка болх беш 1300 эзар болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера саг ва. 1958 шера 7,5 миллиард метр гаргга кIада арахийцар, 1940 шера хецаш хинначул 1,7-зза дукхагIа. США-гара дIайиккхача дунен моллагIча а цхьан мехка дечул дукхагIа кIада ду вайцига хIанз.

Контрольни цифраш тIа оттадаьд 1965 шера 10,6 миллиард метрага кхаччалца кIада арахеца — 1958 шера арахийцачул кхо миллиард метр совгIа дукхагIа. Иштта кIада арахецаш, лоархIам болаш дукхагIа арахецаргда наха дукхагIа эша кIадаш, къаьстта натуральнии искусственнии хьоасаш вIашагIъувш даь кIадаш а хецаш.

Нов. Косыгина дувц текстильни промышленность дIахо дегIайоалаяра кертера дешаш.

Хьалхара дош да — укх тIеххьарча шерашка лоархIам болаш дукхагIа хиннача производственни мощностех дола дош, аьле, белгалдоаккх цо. Цунца оборудованена бе болх хулийтилга Англеи США-еи чул лакхагIа латт вай промышленносте. Масала, тай ду йоачIингаш 2,4-ззеи кIада ду станокаш 1,5-ззеи кIезигагIа йоллашехьа а, Англе чул кхозза дукхагIа кIада арахец вай. Вайцигарчул цаI ахазза дукхгIа арахец США, цхьабакъда йоачIингаш шоззеи кIада ду станокаш 1,7-ззеи дукхагIа я цига.

Вай текстильни промышленносте продукци дукхагIа арахецилга лакхденнад сменность лакхъярца, оборудоване болх сихагIа барца, дуккха къаьнара фабрикаш технически дикагIа Iалашъярца, керда предприятеш хьалъярца.

ХIанз, текстильни промышленноста эша юртбоахама а химически а бедал дукхагIа кийчъеча хана, белгалдоаккх докладчика, цу бедалах дикагIа а дукхагIа а хIама хьаелга Iалашде дезилга. Бакъда текстильни промышленносте производственни мощносташ кхоачамболаш яц, хIаьта уж дукхагIа хилийтар цар эшарга диллача тIехьадусаш да. Цулухьа текстильни промышленность дIахо дегIайоалаеча производственни мощносташ дукхагIа хилийтар эггара а тIехьатетта йиш йоаца декхар да. Семилетке 7,5 миллион тай ду йоачIингаши 155 эзар кIада ду станокаши болх бе йолаялийта еза (дIаяхача семилетке болх бе доладалийтачул йоачIингаш диазза совгIеи кIада ду станокаш — кхозза совгIеи дукхагIа да уж). Цу гIулакха лаьрхIа дIаяхийта хьожаяьй 26 миллиард сом капитальни вложенеш.

Керда предприятеш хьалъешшехьа а, болх беш йолча предприятешка чIоагIа дукхагIа хулийтаргья мощносташ. Ивановски меланжевой комбинато хьахьеккхача тайпара болх беш йолча предприятешка производство лакхъяра эша йоккхий торонаш хьахул оборудованена комплексни механизаци ярца.

Цул тIехьагIа нов. Косыгина дийцар, текстильни промышленностерча капитальни гIишлой хьакъехьара дешаш. Цунах цо аьлар, гIишлош хьалъяра планаш шерагара-шу массаза доала кхоачаш ца еш юсаш долча гIулакхаца кхы дIахо машар хила йиш йоацилга.

Докладаца дукха дийцар текстильни промышленность кердача техникаца кийчъярах дола дешаш. Укх тIеххьарча хана кIезига хIама даьдац цу гIулакха. КIадаш деча производствера тай ду хIанзара машинаш 84 проценти кIадаш автоматически хьаду станокаш 53 проценти дукхагIа хиннай. Укх ворхI шера чухь, аьлар нов. Косыгина, балха овсарле кIезига луш йолча тай деча машинашта меттел керда, хIанзарча ханара машинаш оттае а кIадаш автоматически хьадеш йола станокаш 75 процент дукхагIа хилийта а еза вай.

Доклада тIа белгалдир, текстильни машинаша беш бола болх дукхалга диллача а дикалга диллача а хIанз бе боагIача тайпара кхоачамбеш ца хилар. Из болх тIехьабиса хилар дIадаккхара а текстильни машиностроене база чIоагIъяра а ворхI шерарча плана тIа оттадаьд болх беш йола 37 завод тоаеи шерьеи, керда 6 завод хьалъеи. Цу гIулакха машиностроителаш декхарийла ба, йоах докладчика, хIанзарча конструкцех а, болх овсарах беш а, зIамагIа а яйгIа а йола машинаш арахеца. ХIаьта а, вай заводаша къаьна машинаш хьаеш моттигаш я.

ДIахо белгалду докладчика, текстильни промышленноста механизации автоматизации еш йола средстваш машиностроительни заводашка цхьаннахьа хьаергйола а, хIаьта еррига керда оборудовани ший ерригача автоматизаце средствашца арахецаргйола а гIулакх вIаштIехьдаккханза дарг ца хилар.

Нов. Косыгина белгалду, текстильни промышленносте хIанз а дуккхача кхоачамех пайда ийца баланза хилар. Укх тайпара масал доаладу докладаца. Керда хьалъяь Чебоксарскии, Барнаульскии, Камышинскии кIадаш ду кхо комбинат цхьан тайпарча оборудованеца кийчъяь а цхьатарра кIадаш хьадеш а йоллашехьа а, оборудоване балха овсарал тайп-тайпара я. Нагахьа санна Чебоксарски комбинате тха хьувзача хIара эзар йоачIинго цхьан сахьата 12,5 килограмм тай дойя, Барнаульскичо 11 килограмми Камышинскичо 10,6 килограмми мара дац. Цу тайпара масалаш дукха да. Цудухьа кIадаш дукхагIа арахецара эггара лоархIамегIа дола гIулакх да дикагIа йолча предприятей опыт мамогга шерагIа йоаржаяр.

Текстильни промышленность бедалца Iалашъяра гIулакх дувц А. Н. Косыгина дIахо. Нагахьа санна боамби, лен, кIомал, тха даккхара гIулакх дикка тоаденнадале а, йоах цо, дикалга диллача хIанз а цIенхаштта кхоачамбоацараш да цу бедалашта юкъе. Оттадаьча боарамел кхозза бIехагIа а дика кхаьча баланза а ба дIачутела боамби-бедал. Промышленносто чIоагIа дика лоархI вай кхашка хьалкхебаьча кердача тайпаех бола боамби биткъа хьоаса дика хьувзалуш хиларах. Цхьабакъда, из боамби дIабув лаьтташ шердара гIулакх геттара мела лел. 1960 шера биткъа хьоаса бола боамби дIабув лаьтташ шердара дешага хьажа еза Туркменскии Таджикскии ССР-ий Министрий Советаш. Укх гаргарча шерашка хьоаса дукххагIа боала дикагIа болча боамбе сорташ дIаде доладанза а производстве дIачутеланза а даргдац.

Дукха тхан бедал дIачутел промышленносте. ДIадахача пхе шера промышленносте дIачутела диткъа тха кхозза совгIа дукхагIа хиннад. Укх семилетках дIахо а дебаргда биткъа хьоаса бола тха доаха жа. Цо дика торо хулийтаргья зипаш ду промышленность дегIайоалаяра.

Бедала баланса тIа боамбел тIехьагIа шоллагIа моттиг дIалоацаргья химически хьоасаша, аьлар нов. Косыгина дIахо. Щенхаштта терко янза яргьяц цар ассортимент дикагIа а, шерагIа а хилийтара. Химически заводашка технологи тоаяра, производствон культура лакхъяра эша мероприятеш оттае а, искусственни хьоасеи цунна эша бедали дуккха дикагIа хилийта а еза.

Химически промышленность декхарийла я отделочни а, трикотажни а фабрикаш дикача басаращцеи препаратащцеи йизза Iалашъе.

Текстильни промышленносте Iайна пайда паччахьалкхен бюджета боккха лоархIам болаш хилар белгал а даьккха, дIахо продукце мах лохбе а, дукхагIа пайда баккха а цу промышленностага кхы а йоккхий торонаш я, аьлар докладчика. Совнархозаши текстильни предприятей кулгалхойи декхарийла ба полуфабрикаташцара брак дIаяккхара, кийчача товарашца эйп а, кхы дола кхоачамбоацараш а ца хилийтара эша гIулакхаш вIаштIехьадаха. Цун чотах продукце мах лохбе а, пайда совбаккха а беза. Продукце мах лохбара лоархIамегIа йола торо я кхом беш бедалах пайда эцар а, балха юкъе керда техника йоалаярца производственни процессашта комплексни механизации автоматизации ярца къахьегама овсарал лакхъяр.

ДIахо нов. Косыгина дувц планироване порядках а, материально-технически снабженеи строительствани система тоаярах а.

Ший доклад йистейоаллаш нов. Косыгина аьлар:

— Парте Центральни Комитета Пленуме ерригача республикашкара совнархозашкара партийнии, советскии, боахамеи хьалхле лелаю болхлой юкъе а болаш текстильни промышленноста балхах дола дош дувцаро хьахьокх вай партес халкъа, цун вахара гIулакхий хадданза йоакхо елга, хIаьта ший гIулакхех эггара лоархIамегIеи керттереи дар цо из лоархIилга. ДIахо текстильни промышленность айярах дола дош Пленуме дувцаро хьахьокх, укх ворхI шера чухь керттера дарех декхар, кIадаш, барзкъаш, кога гIирс, вай берригача бахача наха кхоачам хиллал арахецилга кхоачашдар Iалашде дезилга.

Текстильни промышленноста болхлошеи, инженерно-технически болхлошеи, гIулакхера барашеи чIоагIа дог айдаларца тIаэцаргда Центральни Комитета Пленума соцамаш. Цар берригa шоай низ тIа а бахийта творчески хьинар айдергда халкъа эшаш дола товараш арахецара йоккха программа ханал хьалха кхоачашъе.

Дерригача советски халкъа Коммунистически парте XXI съездо оттаяь коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа кхоачашъе керда къахьегама энтузиазм, творчески хьинар тIа тохаргда Пленума решенеша.

ВАЙ КАГИРХОША ШОАЙ ЦIЕЙ ДЕЗДУ ТАХАН

Массаза а партеца

Вай кагирхой ЦIей хьатIаккхаьчад. Из да миллионаш болча советски мехкарашеи кагирхошеи сатувсади. Лар йоацаш, хиннадий ца ховш дусаргдац из. Паркашка, улицашка аллеяшка сакъердаш бола кагирхой цIаккха а биц ца луш вай дага латтаргба дуккха шераш дIаихачул тIехьагIа а.

Советски халкъа сийлахь-воккхача баьччагеи хьехархочунгеи — партега ший уйлаш ерзаяь я къона тIехье. Социалистически Даьхен тешаме къонгаши мехкарийи, коммунизм хьалъергйола кагирхой майреи низ болаши хьалкхебаьб партес. Творчески низаш, таланташ доаржадара еррига торонаш хьайийлай цо советски кагирхошта,—иштта яздора ССКП Центральни Комитетага вай мехкарча берригача комсомольцийи комсомолкайи, кагирхойи мехкарийи цIерах ВЛКСМ XIII-ча съездо.

— Партес низ болаш кхе а ду вай коталонашца коммунизмага а дуг. Оаха чIоагIа баркал оал из тхога хьожаш хиларах, хIаьта цун кулгалца къахьегамцеи дешарцеи оахош доккхий толамаш доахаргхиларах теша а теш тхо, — иштта йоах советски кагирхоша.

Вайна, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта, дика бовза а бовз, лоархIа а лоархI къона болхлой: Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка Амриева Лида, «Назрановски» совхоза шофер Карахоев Къурейш, механизатор Котиев Ваха, Шелковской районера коа тIара оалхазараш леладер Красноженова Нина, иштта кхыбараш.

Кхыча тайпара бах капиталистически мехкашкара кагирхой. «Кхоане йоаца нах», — иштта оал Малхбузехьа капиталистически мехкашкарча кагирхоех.

Америка вIашагIкхийттача штаташка бIаьш эзараш кагирхой бисаб вахарах бохабаь. Е болх а е ахча а дац царга. Кхоана шоаех хургдар ховш бац уж.

Вай мехка къона хилар—ираз да. Кагирхошта хов шоай вахар хоза хилараххи хургхилараххи шоаш хьанна декхарийла ба. Царна цIаккха а бицлургбац, Советски Iаьдал доаккхача ханеи Сийлахь-Боккха Даьхен тIом болча ханеи вай Даьхен мукъарле яккхара шоай цIий Iомехкадаьраш.

Берригача советски кагирхоша санна шоай ЦIей дездергда Нохч-ГIалгIайчен къонача болхлоша, студенташа, дешархоша, къаьстта къонача грозненцаша.

Тахан Грознерча улицашта гIолла лел хоза кийчъяь мотоциклистий колонна, автомашинашца лел ЦIей дездеш дакъа лаца яхаш нах тIахьехаш бараш.

«Динамо» яхача стадионе выступленеш ергья гимнасташа, боксераша, акробаташа. Революце, Чернышевске, Августовки, Граждански улицашка хургья эстафета.

«Марша доагIалда ахка» яха карнавальни шестви хургья делкъел тIехьагIа. Ленински районерча кагирхоша хьахьокхаргда 1918-ча шерара ахка, старопромысловцаша 1929-ча шерара, октябрьцаша 1945-ча шерара, Сталински районерчар 1959-ча шерара ахка.

Из шестви чакхъяргья центральни площаде митинг хиларца.

Сакъердаме хургья тахан вай республике а Грозне а.

Б. ДИДИГОВ,
ВЛКСМ обкома секретарь.

ХIара сменах балха нормаш тIехкхоачашъеш, общественни балхах дика дакъа лоацаш ба Клары Цеткин цIерахча артелера барзкъаш тега къона мастераш Т. Патаманова, З. Ахриева, закройщица С. Сарафянц, Н. Фомичева, иштта кхыбараш.

Сийленца накъа баьхкаб уж парте ЦК июньски Пленума а кагирхой дезача ЦIейна а.

СурталI тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Т. Патаманова, З. Ахриева, С. Сарафянц, Н. Фомичева (ура латт).

И. Плиева сурт.

Кагийча нахага

Сийлахь - доккхача гIулакхашта уж санна сийлахь-боккха къахьегам а эш.

Коммунистически общество хьалъяра Iилма Iомадераш, из хьалъеча къахьегараш кагий нах ба.

Шупара, кагийча нахагара, эшар да — хIанзалца санна кхы дIахо а вай парте тешаме гIончаш шо хилар.

Советски халкъо курал а доаккхал а ду ший къонача тIехьенах.

ХIанз Москве болх беш я ЦК-а Пленум. Из гулъеннай вай парте XXI съезда решенеш кхоачаш мишта ю хьажа.

Халкъа, хIара советски сага вахара йоаккхо ярца белгалбоал Пленума болх.

Коммунистически партес, Советски Паччахьалкхено воай йоакхо ярга хьежжаь къахьегама, дешара, Iилман, литература, искусства толамаш совдахарца жоп лургда вай.

Коммунизма гIирсхой болча, коммунистически къахьегамца вай сийлахь Даьхе йоаккхаеш болча кагийча нахах язде шоашта моге, шоай декхар кхоачашдаьрг лоархIаргда советски писателаша а.

Ираз долаш хилда, кагирхой, шун вахар!

Б. ЗЯЗИКОВ,
писатель.

Тха бригада

Сийленца накъа баьхкаб тха бригадера къона болхлой шоай ЦIейна. ХIара сменах, бетта йола план кхоачаш а тIеххкхоачаш а еш хьайоагIа коммунистически къахьегама цIи лелаеш йола тха электрообессоливающи установка тIара бригада. Кхы дIахо йодача хана кхы а доккхагIа балха толамаш даха лерхIаш ба бригадера кагирхой.

Барт тайна, цхьоагIо йолаш къахьийгад Косухинас, Масловас, Нураевс, иштта кхыбараша. Ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра оахош тIайийца хинна социалистически декхараш сийленца кхоачащдаьд оаха.

ВАСИЛЬЕВ,
ПТК-а оператор.

Къона парашютисташ

Дукха гIалгIайи нохчийи мехкарий а кагий нах а ба Грознерча педагогически училище дешаш. Хьехархой специальность Iомаеш дешарал совгIа тайп-тайпарча кружокашка дакъа лоацаш а ба уж.

Дукха ха яц спорта заслуженни мастера нов. Косиновс кулгалдеш йола парашютистий кружок вIашагIъелла. Раьза болаш дакъа лоац студенташа кружока занятешка.

Укх деношка 3-ча разряда норма кхоачашъяра самолета тIара парашютаца чукховсабелар кружока членаш. Дика техника хьахьекхар Муцольгов Дауда, Чориева Любас, иштта кхыбараша.

Дика дешарца, общественни балхах дакъа лацарца накъа баьхкаб училищера студенташ—кагирхой дезача ЦIейна.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

Къахьегамо вахар хозду

Къахьегамца мара вахар хозлургдоацилга, ираз, сакъердам хургбоацилга дика кхетаду «Красный молот» яхача заводерча кагирхоша.

Дукха ба тха заводе хIара сменах йола балха нормаш тIехкхоачашъеш, общественни балхах дика дакъа лоацаш бола къона болхлой.

ХIанзалца 5-ча цехе котельщикал болх беш хиннав со, хIаьта дукха ха йоацаш 13-ча цехе слесарь-сборщикалла болх бе хьачу а воалаваьв. ХIара сменах йола балха задани 150 процент а кхы тIех а кхоачашъяьй аз масса а хана.

Доккхий балха толамаш даьхад тха цеха коллективо ах шера йола валовой продукци арахецара план ханал хьалха кхоачашъяра. 13-ча цехо заводерча цехашта юкъе хьалхара моттиг а карара-кара тела завода ЦIе байракх а яьккхай. Цу гIулакха дикка дакъа лаьцад кагирхоша а.

ГIадбаха, шоаш даьхача толамех доаккхал деш накъа баьхкаб тха заводера кагирхой таханарча ЦIейна. **КОЛОЕВ.**

ТХА ЗВЕНО

Iурра денз сарралца хьажкIаштеи гидуаргаштеи оасар деш, дика хьокхамаш доах йижарий санна вIаший барт болча тха звеноцарча кхалнаха. Ерригаш а 18 кхалсаг я звеноца. Оаха лелаю 53 гектар хьажкIаши 53 гектар гидуаргаши. ЦIаккха а ца хиннача тайпара дукха оасараш да кхашка укх шера.

Дика къахьийгад тха звеноцарча болхлоша укх тIехьарча хана. ССКП ЦК июньски Пленума сийленца накъа бахка лаьрхIача болхлоша дош деннадар из хьаеллалехьа шоаш лелаеча ерригача хьажкIаштеи гидуаргаштеи оасар де, аьнна. Звено оасар даь яьлар 20-ча июне. ХIанз 4-ча отделенен № 2 йолча бригада звеной кхай тIа оасар деш да тхо.

Цхьаккха балха ди юкъе ца дуташ, Iийрийна хьабоагIача хана тIехьа ца боалаш дика къахьег звеноцарча кхалнаха. Дика къахьег Дышниева Марета, Балоева Мадас, Каргаманова Амината, Чентиева Айнас, иштта кхыбараша.

ХIара дийнахьа 0,35—0,45 гектар хьажкIашта оасар ду царех хIаране. Звенона дика новкъостал ду механизатораша Алероев Iаьласи Бамбатов Зовруси. Ялаташ тIадалалехьа цкъаи хьатIадаьнначул тIехьагIа шоззеи маккхаш даьхар цар, хIаьта ханнахьеи дикеи культиваци а йир.

Пандар а локхаш, иллеш а доахаш, халхараш а деш хоза дIахьу тха звеноцарча кхалнаха салоIа ха. Цу гIулакхаша торо хулийт дикагIа болх бе.

Каст-каста керда газеташ деш тхона Дышниева Дунас.

Тха звенос дош деннад укх шера хIара гектара тIара 40 центнер фуъал яьха хьажкIаши 16 центнер гидуаргаши яха.

Уж декхараш шоаш сийленца кхоачащдергхиларах дог тийша ба звеноцара болхлой.

А. БАЛОЕВА,
звеньевая, «Ингушски» совхоза 4-гIа отделени.

Ираз долаш да вай вахар

Дукха ба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен институте дешаш нохчийи гIалгIайи къамах бола студенташ, Дикеи тIехдикеи дешарца, общественни балхах дакъа лацарца белгалбаьннаб царех дукхагIа бараш. Царех лархIа безаш ба Костоева Райхьант, Базоркина Хадишат, Мальсагов Або, Дахкильгов ИбрахIим, иштта кхыбараш.

Укх деношка историко-филологически факультета 1-гIа курс истеяьккхай аз, еррига экзаменаш тIехдика дIа а луш. Кхы дIахо йодача хана иштта деша дага ва со.

Хозеи ираз долаши да студентий вахар. Деша а болх бе а хIанз санна атта хиннадац хьалха, геттара хала да деша капиталистически мехкашка.

Хьехархой специальность Iомаяь баьлча, коммунизме яхаргйола поколени дикагIа кхеяра шоай низи хьаькъали тIадахийта лерхIаш ба тха институтера студенташ.

А. ЗЯЗИКОВ.
И. Плиева сурт.

Оаха болх а бу, са а лоI

МагIалбика районе, Пседахерча юкъерча школе укх шера вIашагIъелла дешархой производственни бригада я. Бригаде 7 полеводческии, 1 строительнии—ерригаш 8 звено я. Дешархоша лелаеш 24 гектар хьажкIаш я. ХIара гектара тIара 45 центнер фуъал яьха хьажкIаш яха лаьрхIад цар.

ХьажкIашта хьалхара оасар даь а уж ниллхъяь а яьннай бригада. Оасар деш дикагIа болх бир 5-ча классерча Доминова Зояй, 6-ча классерча Узиев Тамбе, 7-ча классерча Терлоев Салаудина, 8-ча классерча Алероев Хьасана, Додов Гирихана звеноша. Йиллача ханал хьалха оасар даь а баьнна тIехьабисараштa новкъостал дир цу звеноштарча дешархоша.

Дика болх барах белгалбаьннаб 6-ча классера Алероев Адам, Иоаева Айса, 7-ча классера Балоев Султан, Смирнов Николай, 8-ча классера Дaурбекова Мади, Дышниева Дуня, Гуноев Iийса, Абукаров ХIарон иштта кхыбараш а.

Кортоев Iалауддин керте а волаш школанна капитальни ремонт еш я 9-ча классерча дешархой строительни звено. Строителаша цIенош тоа а даь, 4 керда класс, школа мастерскеш, физкультурни зал укх аьхки шоай низаца кийчъе лаьрхIад. Къаьстта дика болх беш ба Гуноев Махьмад, Гардалоев ТIахьир, Салатов Руслан, иштта кхыбараш а.

Дешархошта болх кIордабергбоацаш графиках доагI-доагIача хана тайп-тайпара культурни, спортивни гIулакхаш кхоачашду оаха. Шахматех, волейболах ловз дешархой хIара дийнахьа. Массане чIоагIа безам хул Iам тIа дIайхача дийнахьа лувча, наьк Iомаде, маьлхе бага.

Книжкаш, керда газеташ деш, фаьлгаш дувц шо-шоай аргIанна дешархоша, тайп-тайпара сакъердаме истореш дувц дешархошта хьехархоша а. Массайолча хана дешархошца цхьан болх беш а, бригаде культурно-спортивни гIулакхаш леладеш а я старши пионервожати Оспищева Валентина.

Вай Даьхенна пайдана къахьегаш а, уйла тIаяхийтта дешар Iомадеш а хьайоагIа дешархой производственни бригада.

Б. МАТИЕВ,
Дешархой производственни бригада бригадир.

Республике эггара хьалха

ГУДЕРМЕС, 26 июне. (Телефонаца). Тахан Гудермесски совхозерча къахьегамхоша йоккха балха котало яьккхай. Паччахьалкхенна ялат дIадалара йола план республике эггара хьалха шоаш кхоачашъяра рапорт деннад цар.

26 июне са тоссаш латтача хана гурахьа дIадийна ялаташ хьоккхаш яр 14 агрегат. ХIара кхай тIа болх беш я шхиъ-ялх комбайн. Цхьа агрегат шоллагIчоагьна яц, агрегаташ лелаераш шеший новкъостагахь хьежаш ба, цо масса го боаккх зувш.

Комбайнеро дикагIа болх мел бу, дукхагIа ялат Iов бункер чу. Цу дийнахьа яхье баьлар шофераш а. ТIехдика къахьийгар Колпиков Юре, Бабышев Iумара, Мерзоев Iаьлас, Осетров Петрос. Цхьан дийнахьа шхиъялх рейс йир царех хIаране элеваторе.

Дийнахьа 2 сахьат даьннача хана 56 эзар пунт ялат шоаш паччахьалкхенна дIаденна балара рапорт делар гудермесцаша. Саралехьа планал совгIа 2 эзар пунт кхы а елар цар.

Гурахьа дийнача ялатий 3648 гектарах массехк гектар мара йисанзар ди сайранга дахача. Цхьан-шин дийнахьа ялаташ чуийца боалаш бар уж.

ХIара сменах 30—35 гектар хьоккхар И. Шамурзаевс, А. Зармаевс, П. Григорьянца. ЦаIи ахи норма кхоачашъеш комбайнераш дукха а бар совхозе.

Парте райкомеи райисполкомеи карара-кара тела. ЦIе байракх еннай Гудермесски совхоза коллектива.

ССКП ОБКОМЕ

Надтеречнии Каргалинскии районашка ялаташ чуэцареи паччахьалкхенна дIадалареи балхашцарча кхоачамбоацарех

ССКП обкома бюрос белгалдир Надтеречнии Каргалинскии районашкара парте райкомаша, райисполкомаша, совхоза директораша, колхоза правлений председателаша, иштта Аргунски ялаташ дIайийдеча пункто ялат чуэца а дIадала а доладеннача хьалхарча дийнахьа денз доккхий гIалаташ дувлийташ хилар. Надтеречнии Каргалинскии районий дукхагIа долча кхашка ялаташ кхаьча дале а, уж чуэцилга геттара мела лел.

25-ча июне кхаччалца йолча хана Надтеречни районе 16 эзар гектарах алхха 2,7 эзар гектари Каргалински районе 5,8 эзар гектарах 0,6 эзар гектари мара чуийцадац ялаташ. Надтеречни районерча совхозашка ялаташ хьакхараи хьалъэцараи юкъе йоккха юкъ йолийтай. Хьекхача 2,7 эзар гектар мукхах алхха 0,9 эзар гектар мара хьалъийцабац.

Надтеречни районерча совхозаша комбайнашта а кхыча ялаташ чуэцачеи, цIендечеи, тIадоттачеи машинашта а хIанз а ремонт яьяц. Подборщикашца кийчъяьча комбайнашка берригнешка а болх байтац. Ялаташ чуэцилга лерттIа вIаштIехьдаьккха ца хиларах ялаташ довш моттигаш нийслу. Гвардейски совхоза кхоалагIча бригаде 65 гектар хиллал долча лаьттан тIа йовкъаш а юташ хьекхад ялаташ. Ялаташ хьалъэцача машина тIеххьа канаш гулдела вIаштIехьа ца даккхарах дуккха канаш дус кхашка. Совхозе ялат лоархIилга во а лел, комбайнерашта накладнойш массаза дIа а телац.

Надтеречни районерча совхозашка ялаташ оардача хана ча, цхьаккха порядок йоацаш, дерригa кхай тIа дIа-юха кегаду, хIаьта ялаташ чуийцача лаьтташка хьежа а хьежац. Гвардейски совхоза цхьайолча бригадашка ялаташ чуэцача агрегатий шин сменах болх вIаштIехьбаьккхабац.

Каргалински районера колхозаш а яьннаяц ялаташ чуэцача машинашта ремонт яь, тросови волокуши кийчъелга дизза кхоачащдаьдац, керда ялаташ дIаэца складской помещенеш кийчъелга а йистедаьккхадац, хьалъэцача хана ялаташ довш моттигаш нийслу, шоай ханнахьа ялаташ чуэца а доладац. Надтеречни районе санна Каргалински районе а ялаташ аьрдачул тIехьагIа чах аргIаш а дац, ялаташ чуийца далара тIеххьа лаьтташ а ахац.

Аргунски ялаташ дIайийду пункт денна а бус а ялаташ дIайийде кийчъеннаяц, хьалха санна 17 сахьат даллалца мара цо болх ца барах паччахьалкхенна ялаташ дIадалара план кхоачашъяра новкъарло а хул Респотребсоюзо, торговле Министерствос, райисполкомаша ялаташ дIайийдеча пункташка кхачан товараш дохкилга вIаштIехьадаьккхадац. Цудухьа ялаташ дIаххухьаш бола шофераши болхлойи буача кхачан гIулакх лерттIа доацаш ба.

ССКП обкома бюрос белгалдаьккхад ялаташ чуэцареи паччахьалкхенна дIадалареи балхашта юкъе Надтеречнии Каргалинскии районашка хилийта кхоачамбоацараш вай республика кхыча районашка долаш а моттигаш хилар.

ССКП обкома бюрос Надтеречнии Каргалинскии районий парте райкомашкара, райисполкомашкара, совхозий директорашкара, колхозий правленешкара дIадийхад ялаташ чуэцара балхашцара кхоачамбоацараш геттара чехка дIадоахилга. Из болх кхоачашбара ялат чуэцача агрегатий болх шин сменах вIаштIехьабаккха беза, ерригача ялат хьокхача машинашка, комбайнашка, ялат хьалъийдечеи цIендечеи машинашка дика болх а байташ.

Ялаташ чуэцара балха цIенхаштта доал де деза, масса тайпарча ялаташ доадарца къовсам а лоаттабеш. ЛерттIа ялтий лоархIам белга а лораделга а вIаштIехьдаккха деза, хьаттарашка ялаташ дукха Iоа а ца деш.

ССКП обкома бюрос хлебопродуктай республикански управлени декхарийла яьй, машинаш дукха лоатта а ца еш, хадданза, денна а бус а, ялаташ дIайийделга вIаштIехьдаккха а колхозашеи совхозашеи дIателача ялаташта каьхаташ телилга сихде а. Ялаташ дIайийдеча пункташка хьакхухьаш дола сортови ялаташ кхычарех дIа ца а эдеш, лерттIа складе дIаоттаде а тIера ца доалийташ лораде а деза.

Республикански Главтракторосбыта контора а сельхозснаб а декхарийла я хадданза колхозаши, совхозаши, РТС-и ялаташ чуэцача техникаи автотранспортаи ремонта а бригадашка эшаш йолча деталий запас яра а эшаш йолча запчастешцеи материалашцеи Iалашъе. Юрта боахама Министерствона, парте райкомашта, райисполкомашта, совхозий директорашта, колхозий правленешта тIадожадаьд ялаташ чуийца далларца, ча гул а даь аргIаш делга а, мукъа даьнна лаьтташ оахилга а.

ССКП обкома бюрос декхарийла яьй парте райкомаш, колхозийи совхозийи, МТС-цейи, РТС-цейи, партийни комитеташ дика а ший ханнахьа а ялаташ чуэцеи ханал хьалхагIа паччахьалкхенна ялаташ дIадалеи аьнна лаьца социалистически яхь шерра йоаржае.

Доазол дехьара

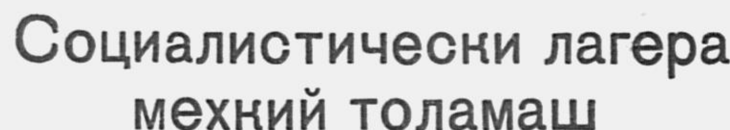

Социалистически лагера мехкий толамаш

ПЕКИН, 25 июне. (ТАСС) «Шиши шоуцэ» яхача журнала аргIанна йолча номера тIа кепа техай «Кхотаенна, дегIайоагIа, низ бола социалистически лагерь», аьнна корта бола статья.

Вошал долча социалистически мехкашта юкъе, язду журнало, чIоагIденнад тIеххьарча шерашка производствона специализации кооперировании еча оагIорахьа дегIадоагIаш дола дог цIена барт-цхьоагIо йолаш цхьан гIулакхаш делга а, вIаши новкъостал делга а. Цу тайпара гIулакхаш юкъе хиларах социалистически лагера деррига мехкаш дунен халкъашта юкъе къахьегам нийса бекъара ларда тIа экономически массайолча оагIонгахьара дегIадоагIа.

Вошал долча мехкашта доккха а, массайолча оагIонтахьара а новкъостал деш йола Советски Союза социалистически лагера мехкаш экономически оагIонгахьара дегIадоалаяра керттера лоархIам болаш я. Цу мехкаша, юххьанца шоай кортамукъале яькхача хана цар хьегаш хинна экономически халонаш кагъяра а сиха тIема човнаш ерзаяра а ханнахь царна новкъостал дир Советски Союзо. Советски Союзо социалистически мехкашта 30 миллиард сомал кIезигагIа доацаш кредиташ а делар, 500 йоккха предприяти хьалъе новкъостал а дир, цу юкъе Китае 211 предприяти а йолаш. Цул совгIа, дерригача вошал долча мехкашка гIишлош еча новкъостала а шоай говзал дIайовзийта а 17 эзарнел совгIа специалисташ бахийтар Советски Союзо. Социалистически мехкаша шоай аргIанна деша а, Iилманнеи, культураннеи, промышленностаи, юрта боахамаи карагIдаьннараш довза а 10 эзар совгIа специалист вахийтар Советски Союзе.

ХIанз укх сахьате сийлахь-доккха советски халкъ коммунизм хьалъеш —сийлахь-йоккха ворхI шера план толамца кхоачашъеш да. Из план кхоачашъяро а тIеххоачашъяро а, Китаяи кхыча социалистически мехкийи экономика сиха дегIаяро а социалистически лагерага торо хулийтаргья дерригача дунен тIа арахецача продукцех ахапел тIех промышленни продукци арахеца. Цу тайпара, машар тIехь йолча экономически яхьа керттерча областе — материальни рузкъа хьадара — капиталистически системал дуккха а котъяргья дунен социалистически система.

ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Нам-Дине яхача моттигерча кIадаш деча фабрикерча болхлошта чуIе даь керда цIенош.

Вьетнамски информационни агентства сурт.

Малхбузера Германи ракетни герз де лаьрхIа я

БЕРЛИН, 24 июнь. (ТАСС). АДН яхача агентствос хоам бу ФРГ тIема гIулакхий министра Штрауса Бад-Годесберге ФРГ авиационни промышленноста предпринимателий Объединене собране къамаьл деш Малхбузера Германи ший ракетни герз де лаьрхIа я аьннад, яхаш. ДукхагIа бараш гитлеровски тIема авиаци кхоллаш дакъа лоацаш хиннача предпринимателашта цу гIулакха дизза новкъостал дергда, аьнна правительства цIерах дош делар цо.

Дуккха а западногермански концернаш лицензешка гIолла ракетни герз хьадеча дакъа лоацаш е из хьаде кийчлуш я. Царех я «Телефункен» яхача концерна предприятеш, Кассела юххерча Лохфельденера Юнкерса авиационни заводаш, «Даймлербенц» яхача компане предприятеш, Мюнхенера моторостроительни заводаш, Нюрнбергерча «Ханиель» яхача концерна предприятеш.

Французски коммунистически парте XV-гIа съезд хьаеллар

ПАРИЖ, 24 июнь. (ТАСС). Тахан Iурра парижски пригороде Иврe хьайийллар Французски коммунистически парте XV-гIа съезд. Съезде дувца оттадаьд ши дош:

1. Демократи юхаметтаоттаеш а из керда йоаккхаш а болхлошеи республикански низашеи лоаттаю цхьоагIо.

2. Хьалхле лелаю органаш харжар.

Французски коммунистически парте Центральни Комитета балхах доклад йир ФКП-а генеральни секретара Морис Тореза.

СОВЕТСКИ СПЕЦИАЛИСТАШТА КАРАГIДАЬННА IАЛАЬМАТЕ ЧIОАГIА ДЕНАЛ ДОЛА ГIУЛАКХ

НЬЮ-ЙОРК, 25 июнь. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» яхача газето кепа теха араяьккхай «Норт Американ ньюспейпер альянс» яхача агентствос шерра дIайовзийта, вовзаш волча американски политически деятела Аверелл Гарримана ше Братски ГЭС хьалъеча хиларах язъяь статья.

«ВIашагIкхийттача Штаташка эггара а йоккхагIа йолча Грэнд-Кули яхача сунта тIа уллача электростанце лучул шозза совгIа дукхагIа электроэнерги лургья Братски гидроэлектростанце», яхаш белгал а доаккхаш, Братски гидроэлектростанцехи цун строительствахи дукха хIамаш дувц Гарримана.

«Ангарана сунт тохар — Братске хинна доккха хIама да»,—яхаш язду цо, къаьстта. 10 ди хьалхагIа йистеяьккхар 1 июле яь яккха лаьрхIа сунт. Из хIама белгал даккха итташ эзараш болхлой гулбелар сунта тIа, хий уха тIеххьара моттиг дIаюкъача.

Цу хина сунт тохар моттигера лоархIам бола хIама хинна Iанзар. Москвера Иркутске 3000 миль гаьна со воалаваьча реактивни самолета тIа а, хIаьта иштта СибирегIа яьссача районашка гIолла со вигача кхыча советски самолета тIа а цIи хеза советски писателаш, художникаш, журналисташ а баьхкар цу сийлахь-доккхача хIамах, хIанзалца советски инженерашта карагIа ца даьннача тайпара доккхача, денал долча гIулакхех язде.

КОРЕЙСКИ ХАЛКЪА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Пхеньянски кIадаш деча комбината амбулаторе.

О Ги Чуна сурт. КХДР Центральни телеграфни агентства фотохроника.

КНР-а ДУХЬАЛАРА АМЕРИКАНСКИ ПРОВОКАЦЕШ

ПЕКИН, 25 июнь. (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бу, 23 июне 9 сахьат 05 минут яьлчеи 12 сахьат 40 минут яьлчеи ВIашагIкхийттача Штатий фордацарча тIема флота патрульни самолет шозза хилар КНР-а Юнсиндио яхача острова районе (Гуандун провинци), яхаш.

Цу дийнахьа 10 сахьат 03 минут яьлчеи 11 сахьат 53 минут яьлчеи Юнсиндио яхача острова районе шозза хилар ВIашагIкхийттача Штатий фордацарча тIема флота самолет-разведчик.

Цу тIема провокацеца дувзаденна КНР-а кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства викало цIенхаштта а цIаьхха а дIахайтад уж гIулакхаш ла йиш йоацаш хилар.

„Аденауэра политически гIулакхаш дита деза“

БОНН, 24 июнь. (ТАСС). Селхан сарахьа ХДС-ХСС парламентски фракце лаьрхIа заседани хинначул тIехьагIа, ФРГ-а канцлера Аденауэраи вице-канцлера боахама министра Эрхардаи юкъе этта боккха цатоам «дIабаккхар» хьакхайкадир.

Эрхардага дахьийтача письмо тIа Аденауэра ше бехке хилар а яздир, цунах «ше визза тешаш хиларах» тешам а белар.

Из цатоам «тIабаккхар» доашхаш, ДПА агентствос белгалдоаккх, Бонне лерхIачох, ХДС-ХСС-а Аденауэрах бола тешам боабе тиганзар арахьарча политикана зе далар кхераш а партена юкъе эттача цатоамо 1961 шера хулача парламентски харжамашка парти эшар кхераш а.

Цу дешах лаьца «Вестфелише рундшау» яхача газето тахан язду: Бонне политически наблюдателаш ХДС ше хIалакье йолаялар цунца йистедаланзар яха уйла йолаш ба. Фракцена деча къамаьлашта а хIаьта еча интервьюна а тIехьашка шеше Iаьдал бе долла гIерта, гIулакх халча хьал тIа оттаду уйла латт. ТIа-тIа а дукхагIа сомлуш доагIа фракце дакъа (ХДС-ХСС—**Редакце белгалдаьккхад**) Аденауэра политически гIулакхаш дитара а, кхыдар ца дой а, из правительства кертера дIавалара а тIехьа латт.

ДIА ЦА ДОАЛА ЛАЗАР

«США бе болх боацараш хадданза дукхагIа хул».

(Газеташ тIара)

Кулгаш мукъадаьннад, бакъда когаш-м хIара денна болх беш ба.

Советски балет Латински Америке

ВАЙ ЭСАМБАЕВ МАХЬМУД КОНЦЕРТАШ ЛУШ ВА

МЕХИКО, (ТАСС). Латински Америка мехкашка гастролеш еш лела советски балета артистий группа концерташ увттаде Мексике кхаьчай. Цу группаца ба СССР халкъа артистка Дудинская, РСФСР заслуженни артисташ Тихомирнова, Бовт, Мазун, Кариева, С. М. Кирова цIерахча Ленинградски операи балетеи театра солист Семенов, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист Эсамбаев, гуржий артисташ Двалии Гунашвилии, иштта кхыбараш а.

Аэродроме артисташта духьал баьхкабар посол В. И. Базыкин керте а волаш Мексикерча СССР посольства болхлой а, столица театральни общественноста викалаш а.

Группа художественни руководитела П. Аболимовс ТАСС корреспондентага хоам бир, группа «Омар» яхача южноамерикански концертни фирмо йийха 28 мая Москвера новкъа яьнна хиларах. Цу хана денз из хиннай Венесуэлеи Колумбеи, 10 концерт деннад Каракасеи, Боготеи, Медельинеи.

Тха репертуаре да, аьлар П. Аболимовс, классическии хIанзарча советскии балетащцара халхараш а, СССР халкъий халхараш а. Советски артистий концерташца Iалаьмате чIоагIа сакъердалу латиноамерикански мехкашка. Деррига билеташ концерташ хилалехьа дуккха а денош хьалха дехка довлар, залаш тIанг аьнна йизе хулар. Зрителашеи бахача нахеи чIоагIа гIадбаха а, безаме а тIаийбора советски артисташ. Дукхача номерашта тIехьа «бис», яхаш гIозбалара цIогIарч хулар.

Вымпел яккхара

Ялаташ чуэцара балхаш шерра доладеннад Горячеисточненски совхозе.

ТIехь-тIехьагIа сихлуш латт ялаташ чуэцилга. 25-ча июне 1600 гектар хьекхаи 1200 гектара тIара ялаташ аьрдаи баьннабар болхлой.

Дукха ба совхозе балха нормаш тIеххоачашъеш бола жаткай машинисташи комбайнераши. Царех ва коммунист Адмисиев Адам а. Дика говзал йолаш ва из раздельни хьисапе ялаташ чуэцара. Мукх хьокхача хана 150—160 процент план кхоачашйора Адмисиевси тракториста Ахмадовси.

ССКП ЦК Пленум хьайийллача дийнахьа совхоза дирекце карара-карателa цIе вымпел елар Адмисиевна.

Иштта дика къахьег комбайнера Джамалдаев Дзяуде а. ХIара сменах 30 гектар а кхы тIех а мукх хьокх цо.

ТIехь-тIехьагIа шерлу механизаторашта юкъера социалистически яхь. Цхьан дийнахьа 36 гектар хьекхар комбайнера нов. Золотаревс.

Дика лелаю совхозерча механизаторашa техника а. Цудухьа ялаташ чуэца доладелча денз чах аргIаш де вIаштIехьдаьннад цар.

Ялаташ чуэцаш боахк лоаллаха уллача Старо-Юртовски совхозера къахьегамхой а. Цига дика къахьегарца белгалбаьннаб механизатораш М. Татаев, В. Баталов, иштта кхыбараш.

ХIанз сихагIа ялаташ чуэцара сихбенна къахьегаш ба шинна а совхозера механизатораш.

С. КОСТИН.

Мехкдаьтта института студентий каникулаш

Грознерча мехкдаьтта институте чакхйоалаш латт ахкан экзаменационни сесси. ХIаьта дукха студенташ хIанзале а шоай практика дIаяхьа бахаб. Кастта йолалургья механикий практика а.

Аьхки каникулаш йолча хана салоIаргдолаш студенташта Къилбаседа Кавказа хозагIа йолча метте Боксан яхача хи йисте юллаш латт спортивни лагерь. Лагере салоIаргда 200 совгIа студента.

Института ВЛКСМ-а комитето ший плана юкъе доаладаьд Тбилисе а, Нальчике а, кхыйолча моттигашка а экскурсе гIолга.

Укх шера шоллагIча курсе дешаш болча строителаша шоай практика дIахьоргья шоашта спорта Дворец хьалъеча. Каникулаш чакхъялалехьа Двореца лард елла яккха лаьрхIад цар. Городера гIишлонаш хьалъеча шин кIира къахьегаргда института цхьоалагIча курсерча студенташа а.

ЙиъалагIча курсе 1-гIча группе дешаш бола студенташ деррига балхаш студенташа шоаш а дергдолаш хьайийцача мехкдаьтта чакхдоахача завода № 8 йолча установка тIа укх деношка балха бахаб.

Иштта укх шера промысле болх болабергба 4-ча курсерча механикаша а.

А. ШАВКУТА, студент.

Грозне практике баьхкараш

ХIанз укх сахьате Грознерча нефтеперерабатывающи заводашка бIаргаго йиш я бе доахкаш тетрадаши блокноташи а долаш, болхлошкеи инженерашкеи хаттараш а деш, балхаш Iомадеш лела кагий нахи мехкарийи. Уж ба Московски мехкдаьтта институтера Грозне практике баьхка студенташ. Студенташа практика дIахьу Грознерча нефтеперерабатывающии крекинги заводашка. Студенткаша Осипова, Тарлычанова, Змейшина, Забухина, Левина, Борисова, Улькова, Куданова № 13-14 йолча крекинг-завода установкашка, йоккха балха говзал йолча лакхерча инженера Иван Петрович Белоусовс доал а деш, дIахьу шоай практика.

Студенткаша Iомаергья установка технологически режим, цул тIехьагIа установка операторий дублераш а хургба царех.

Ерригача практика доал деш ва Московски мехкдаьтта института аспирант нов. Жоров.

И. СЕНЧЕНКО.

Коа тIара оалхазараш леладерий библиотечка

Нохч-ГIалгIай книжни издательствос укх деношка арахийцад юртбоахама къахьегамхошта лаьрхIа «Коа тIара оалхазараш леладерий библиотечка» яха керда книжка.

Цу книжка чудоагIа 7 брошюра. Царех хIаране ювц вай республикерча дикагIа болча коа тIара оалхазараш леладерий опыт. Иштта цу тIа дувц дикагIа болча юртбоахама специалистий балхаш.

Науреpча инкубатора директор волча С. М. Кулинича ший «Коа тIара оалхазараш юртбоахама отрасле боккха пайда луш да» яхача брошюра тIа ювц шоай коллектива опыт, белгалбаьхаб дикагIа бола болхлой.

Сунженски района XX-ча партсъезда цIерахча колхоза коа тIара оалхазараш леладерий ферма заведующий волча В. Т. Иванковс яздаь «Тха балха опыт» яха брошюра а да библиотечка чу. Лермонтова цIерахча совхоза кIоригаш лелаеча Е. Г. Геращенкос ювц ший балха опыт.

Иштта кхыболча оалхазараш леладерий балхах яздаь а брошюраш да библиотечка чу.

Ю. АНИСИМОВ.

Къамаьл ду Грознера...

Радио передачай программа

28-ча июне: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — хоамаши радиопередачай программеи; 7.45 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — «Номер 3 йола кхалнаьха журнал» (гIалгIай меттала); 8.45 — «Советски кагирхой Ди», передача (нохчий меттала); 9.30 — Радиоладувг Iархой заявкех концерт.

29-ча июне 7.20: — «Химе хьакъехьа беседа» (эрсий меттала); 7.35— хоамаши передачай программеи; 7.45—«Мехкдаьтта даккхархой», кор. (нохч. меттала); 8.45—«Ахкан каникулах бераша цIагIа мишта салаIа деза», передача (гIалгIай меттала); 9.00 — «Музыкальни моаршалаш», концерт; 17.00 — «Партийни просвещене дешара шу чакхдаларах», передача (эрсий меттала); 17.20 — «Грозненски нефтяникашта керда баьца дааpaш лоатта/дергда вай», передача (гIалгIай меттала); 17.35 — «Нохч-гIалгIай ашараш», концерт; 18.00 — «Селхан кагирхой Ди деш», передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — «Са нах», дувцар (нохчий меттала); 19.30 — керда хоамаш (нохчийи гIалгIайи метташка).

30-ча июне: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — хоамаши передачай программеи; 7.45 — «Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш» (нохчий меттала); 8.45 — «Доакъар Iалашдара йоккха торо», беседа (гIалгIай меттала; 9.00 — «Нохч-гIалгIай музыка», концерт; 17.00 — «Моттигерча Совета болх», передача (эрсий меттала); 17.20 — «Советски Союзера а доазол дехьара а хоамаш» (гIалгIай меттала); 17.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.40 — «Иллеш оал Айдамировас, Дацаговс, Шамилевас», концерт; 18.00 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.45 — «Кир кхухьача поезда мастераш», передача (нохчий меттала).

1-ча июле: 7.20 — «Грозненский рабочий» — газета обзор; 7.45 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.45— «Бераштa цIагIа кхетам балари дыи», передача (гIалгIай меттала); 9.00 — «Казахий музыка», концерт; 17.00 — «ВорхI шера плане ахчах пайда эцар», беседа (эрсий меттала); 17.20— «Механизаци яро гIишлош хьалъяр сихду», передача (гIалгIай меттала); 17.35 — «Сакъердаме иллеш, ашараш», концерт; 18.00 — «Июньски Пленума соцамаш кхочащдеш», передача (эрсий меттала); 18.20 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — «Хьаккхар а ардар а къаьст-къаьста долаш ялаташ чуэцаро фу пайда бу», Старо-Юртовски совхозера передача (нохчий меттала); 19.30 — керда хоамаш (нохчийи гIалгIайи метташка).

редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Къар ца лураш».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
3Iамига зал № 1 — **«Уйла».**
Долалу: 8.30, 12.30, 4.30, 8.30.
«Улицера серенада».
Долалу; 10.30, 2.30, 6.30, 10.30.
3Iамига зал № 2 — **«Къар ца лураш».**
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
3Iамига зал № 3—**«Безама фанфараш».**
Долалу: 9.15, 1.15, 5.15, 9.15.
«Маскарад».
Долалу 11.15, 3.15, 7.15.
29 июне йиъэ залашка **«Исправленному верить».**

«Родина» яхача кинотеатре.

Iан зал — **«Вахар хьа кара да».**
Долалу: 9, 2.25, 9.50.
«Къар ца лураш».
Долалу: 10.40, 4.50, 8.15.
«Кхаьла Iуйре».
Долалу; 12.20, 6.10.
Ахкан зал — **«Ваня».**
Долалу: 8.10, 10.

Тоалуш латт Китая боахам

ЦхьоалагIча мая деза денош хьатIакхачале хьалххагIа чакхъяьлар шозлагIа гулъяьча халкъа викалий Ерригкитайски собране хьалхара сесси. Социализм оттаяр духьа лоаттабеча къовсаме Китайски Халкъа Республико даьхача доккхийча толамий итогаш а йир дIахо йодача хана мохк тоабара тIаерзаяь йола решенеш тIа а ийцар сессе. Правительства отчетни доклад ше еш КНР Паччахьалкхен Совета премьер волча Чжоу Энь-лая аьлар, «Массадолча гIулакхашта капитализмал котъяьннай социализм.

ТIеххьарча массехк шера доккхий социально-экономически хувцамаш хиннад Китае. 1955—1956 шерашка кооперировать даь йистебаьннаба 120 миллионал совгIа ахархой боахами 6 миллион гаргга кустараши. Цу ханна дIаяьккхар промышленностереи торговлереи частнокапиталистически доалахье. Халкъа дохода юкъе социалистически боахамгара мехка хьатIайоагIа доход 1952 шера 21,2 процент хиннаяле 1957 шера 97 процентага кхоачаш лакхъеннай. Сихха дегIабоатIаш латтача Китая берригача боахама доалдеш я социалистически доалахье.

Коммунистически партена гонахьа айхха кхотаденна долча китайски халкъо толаме кхоачашду мехка индустри дегIайоалаяра дола чоалханеи халеи декхараш. Хьалхара пхе шера план кхоачашъеш йолча хана, 1953—1957 шерашка, хьалъеш яр 10 эзар гаргга промышленни предприяти. 1957 шу йистедоаллаш болх бе йолаелар пачхахьалкхен лоархIам болаш йола 537 предприяти, вешта аьлча хIара 3—4 ди массаза доал болх бе йолайолийтар цхьаццa йоккха промышленни предприяти. Царех кховзткъе бархI Советски Союза новкъосталца хьалъяьй.

Цу юкъа мехка духхьашха дехкар самолетостроени, автомобильни промышленность, станкостроени, электроэнергетически промышленность, еза-йоккха машиностроени, качественнии бесаш долеи металлурги санна дола лоархIамегIара промышленноста доакъош. Кердача Китая ше йоаккх ший мехка эшаш йола 86 процент болата прокати 60 процентал совгIа йола машинни оборудовании. **«Вай мехка хьалхара пхе шера план кхоачаш а тIеххоачаш а яр бахьан долаш социалистически хьалхара лард еллар»,** аьлар нов. Чжоу Энь-лая сессе ше доклад еш.

Дика къахьийгар пхи бIаь миллион болча Китая ахархоша а. Пхе шерах кхо шу йокъал йолаш иха доллашехьа а, кхачан культурай хьувкъам пятилетка чакхйоаллаш 20 процент лакхбеннаб 1952 шерaца нийсбича, боамбе хьувкъам — 26 процент.

Промышленностереи юртбоахамереи балхаш тоадалар бахьан долаш дикка тоаденнад халкъа вахар а. Пхе шера чухь болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш 42,8 процент лакхденнад, хIаьта ахархой пайдаш — 30 процент лакхденнад.

15—20 шера чухь Китаях чIоагIа тоаенна хIанзара промышленностьи шортта продукташ луш бола юрта боахами, хьалхалатта Iилмеи культуреи а йолаш йола сийлахь-йоккха социалистически держава е гIерт Китая Коммунистически парти. Иштта ба парте VIII-гIча Ерригкитайски съезда шоллагIча сессе 1957 шера дIакхайкабаь социалистически строительствера парте генеральни никъ. Парте тIахьех къахьегамхой: деррига низаш тIа а дахийта, гаьнна дIахьалхашка аха а гIерташ, дукхагIа, сихагIа, дикагIа, дарегIа яхача принципах социализм хьалъяра. ГIад а баха парте из тIахьехам хьаллаьцар дуккхача къахьегамхоша. 1958 шера Iалашдир мохк экономически культурнии сихха дегIабоагIилга.

ШоллагIа пятилетка йолаенна 1958 шу, Китайски Халкъа Республика чIоагIа дегIайоагIа шу хилар. Цу цхьан шера шозза дукхагIа даьккхар болат, 11 миллион тоннага а кхоачаш; 270 миллион тонн кIор баьккхаб; 375 миллион тонн ялат чуденад; боамби — 3,32 миллион тонн. Промышленни продукце цхьадолча тайшай дукхалга диллача, вешта аьлча болат даккхарга диллача, Китай, Францеnеи Японенеи гаргга кхаьчай, хIаьта кIор баккхара Англел хьалха а яьннай. Болати кIори совнагIа боаккхаш Англе шовзткъеи пхийт шера баь никъ ялх шера баьб Китая, хIаьта ялат хьувкъадара диккача США а юкъе йолаш дола деррига капиталистически мехкаш гаьнна тIехьадитад цо.

1958 шера Китае хьалъеш яр эзар совгIа йоккха пачхахьалкхен лоархIам болаш йола предприяти, царех 700 гаргга яраш болх бе дIайолаеннай. Царел совнагIа, хьалъяь яьннай Iалаьмате дукха юкъереи кагийи предприятеш.

Китая историех цIаккха а ца хьувкъадаьча тайпара дукха 1959 шера ялат хьувкъадар — ахархоша хьинаре къахьегар а дуккха агротехнически гIулакхаш чакхдахар а бахьан долаш да. «БархI аитах латта юртабоахама конституци» аьнна цIи тиллай наха агротехниках. Цу «Конституце» шийна чулоац лаьтта кIоарга оахилга, лаьтта удобренешца хьаьнделга, кхашка хий дехкилга, селекци елга, ялат листта дIадувлга, лазарехи зулам дерехи ялаташ лорaделга, дIайийнача хIамашта дика Iунал делга, лаьттан тIа болх беш йола оатхалаш эргайоахаш тоаелга. ДIаяхача гуйран-Iан хана хIара гектара тIа 187,5 тонн а тоссаш, 32 миллион долча дIадувча лаьтташ тIа моттигера удобренеш тассарцеи хиш цахкарцеи ялаташ хьувкъадергдола лард еллай.

Еррига 1958 шерара мехкарча халкъа боахама валовой продукци 65 процент лакхъеннай, цу даькъе промышленноста продукци 66 процентй юрта боахамера продукци 64 проценти. ДIадахача шера КНР боахама гIирсаш чIоагIа алсамлаьнна хилар, сессе баьча соцам тIа яххача тайпара, боккха лоархIам болаш да боахама гIулакха хинна а ца Iеш, политическии идеологическии гIулакхашта а: цо хьахьекхар, боахамеи культурани гIулакха мохк техьабиса хилар дIадаккхар духьа Китая Коммунистически парте хьалхленца къовсам лоаттабеш долча сийлахь-доккхача халкъа доккха, турпале творчески денал.

Ерригкитайски халкъа викалий собране 1959 шера йола халкъа боахама плани пачхахьалкхен бюджети чIоагIйир, хIаьта социалистически боахам кхы а, дуккха чIоагIагIа айбара халкъ тIа а хьийхар цо. КНР боахам укх шера дегIабара наькъаш биь хьокхамца белгалдоалаш да: 18 миллион тонн болат лоаладар, 380 миллион тонн кIор баккхар, 525 миллион тонн ялат даккхар, 5 миллион тонн боамби баккхар. Шера мехко йоаккха еррига продукци 40 процент дегIайоагIаш хилча, промышленноста продукци 41 проценти юрта боахама продукци 39 проценти лакхлургья; хIамаш хьаеш йола средстваш 46 проценти наха вахара эшаш лелаю средстваш 34 проценти дукхагIа хьаергья. Из йоккха план кхоачашйича, сессе белгалдаьча тайпара, мехкара социализма материальни база дIахо йодача хана шеръяра а халкъа вахар кхы а дикагIа тоадара а новкъостал хургда.

ЧIоагIа патриотически дог айденна болаш чакхбаьлар сессе беррига болх. Шоай Даьхен чу социалистически хувцамаш дара эшаш йола проблемаш дог гIоздаьнна ювцаш хиннача халкъа викалаша цега гоамалца харц дир ший мукъах йолча Китайна новкъарле е а зулам де а гIерташ империалисташа леладу гIулакхаш. Ялх бIаь миллион долча халкъа ловр кхоачаш а деш, сессе къоабалдир Тибете гIетта реакционни бунт йохаяра правительствос даь гIулакхаш.

ШозлагIа гулъяьча Ерригкитайски халкъа викалий собране хьалхарча сессе хержар ший аргIанна диь шу ха а йолаш йола хьалхле лелаю пачхахьалкхен органаш.

ХьатIайоагIача ханна КНР председателалла ший кандидатура ма оттаюялар аьнна новкъоста Мао Цзэдуна еннача предложенена раьза хилар 1958 шера декабрь бетта хинна Китая Коммунистически парте Центральни Комитета VI Пленум.

Массава раьза а волаш Китайски Халкъа Республика Председателалла хержар Китая Коммунистически парте гIорбаьннача деятелех вола новкъост Лю Шао-ци. Ерригкитайски халкъа викалий хьалхагIа гулъяь собрани йолча хана хадданза болх беча цун Комитета председатель вар Лю Шао-ци.

ШозлагIа гулъяьча Ерригкитайски халкъа викалий собране хадданза болх беча комитета председателалла хержав новкъост Чжу Дэ. КНР председатела хьаоттаварах Китайски Халкъа Республика Пачхахьалкхен Совета премьералла чIоагIваьв новкъост Чжоу Энь-лай.

Новкъосташа К. Е. Ворошиловси Н. С. Хрущевси СССР Лакхехьарча Совета а Советски правительства а, дерригача советски халкъа а цIерах даькъала бийцар новкъостий Лю Шао-ции, Чжу Дэи, Чжоу Энь-лайи доккхийча пачхахьалкхен гIулакхаш тIа уж хьожабарах.

«Тхо кIоаргга дог тийша да,— йоах телеграмма тIа,—сий долча новкъост Мао Цзэ-дун керте волча Китая Коммунистически парте хьалхленца социализма хьалъяра гIулакха массадолча мехкашкарча халкъашта юкъе машари цхьана къахьегилгеи чIоагIдар духьа лоаттабеча къовсаме кхы а доккхагIа сий дола толамаш доахаргхиларах».

Иштта теш цунах деррига советски халкъ, берригa прогрессивни нах.

В. ЛАРИН.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехкто кхама секретара — 2-25-72; корректорске 2-30-91; партийни вахареи экономиками отделий — 2-25-72.

СФ01078.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи. Нохч-ГIалгIай АССР, г. Грозный, Революцен проспект, 30/3.

Заказ № 3747.